

VRTAČNIK

Smiljan Rozman

Še na pol v snu je Vrtačnik občutil na sebi toplo sončevo roko pa se je obrnil na drugo stran, pokazal soncu hrbet in sprva mu je bilo prav dobro. Skušal se je čim bolj pogrezniti v posteljo in sprostiti svoje stare okorne ude. Toda to zadovoljstvo je trajalo le nekaj trenutkov, ker je začel vohati vlago, ki je udarjala iz stene, vlago, pomešano z vonjem apna in barve. Legel je na trebuh in skušal spet zaspati, saj je vedel, da je še zgodaj, mnogo prezgodaj, da bi vstal, ker nima pravzaprav nič početi. Res se mu je posrečilo zadremati, toda ne za dolgo. Ob ropotanju avtomobila na dvorišču se je dokončno prebudil in opustil vsako upanje, da bi spet zaspal. Spodaj so delavci podjetja »Snaga« praznili zaboje za smeti, se kregali v srbohrvaščini in polnili drugače tiho dvorišče s posebnim vzdušjem, ki ni imelo nič skupnega z veliko rumeno hišo in dvoriščem s tremi topoli.

Vrtačnik je pogledal v jutranje sonce, miže, tako da je občutil na očeh le tanek rez svetlobe, potem se je pretegnil kot stara utrujena mačka in vstal. Stopil je k oknu ter zagledal (kot je pričakoval) sredi dvorišča kamion podjetja »Snaga«, šoferja, ki je sedel na stopnici kamiona in štiri delavce, ki so praznili zaboje. Sonce je segalo do tretjega nadstropja, vse ostalo spodaj je bilo v senci, skoraj v mraku, tako da se je zdelo dvorišče še ožje kot v resnici, podobno globokemu zelenemu tolmunu. Delavci so ropotali s posodami za smeti, da je odmevalo med stenami, in ko so izpraznili zadnji zaboj ter ga postavili k steni, je nenadoma zavladala na dvorišču tišina, da se je slišalo iz stanovanja v pritličju ropotanje kuhinjske posode in piškavi glas služkinje, ki je samo zaradi delavcev pela novejšo popevko.

Delavci so stali okoli šoferja in si prižigali cigarete. Vrtačnik je še vedno slonel na oknu, gledal na dvorišče in nenadoma je tudi on začutil željo po cigareti. Še vedno zaspan je stopil k nočni omarici, prižgal cigareto ter se vrnil k oknu.

V dvorišču je še vedno ležala tišina in na dnu sence je bil kamion kot velika debela stenica brez nog. Delavci so tiho kadili in pri odprtem vходу na nasprotni strani dvorišča je paral senco jezik svetlobe, ki je prihajala iz ulice onstran hiše. Od tam se je slišalo vedno enako brnenje avtomobilov in prav to je še bolj poglobljalo tišino dvorišča.

Na konici svetlobe pod vrati so se prikazali otroci z indijanskimi perjanicami na glavah. Za trenutek so obstali pa se zapodili čez dvorišče, vpijoč, da je odmevalo med zidovi. Potopili so se v senco, vihteli

svoje loke in obkolili avtomobil, veliko stenico. Potem so obstali in spet je bila tišina, dokler niso delavci stopili na avtomobil in odropotali čez jezik svetlobe z dvorišča.

Vrtačnik je občutil, kako ga v roki peče ogorek. Ugasil ga je na oknu in vrgel na dvorišče. Ogorek je padel poleg poglavarja fantičev. Pogledal je kvišku, pomahal Vrtačniku, zavriskal po indijansko in vsa skupina otrok se je izgubila v vratih hiše.

Zdaj je bilo dvorišče prazno kot po navadi in le posode za smeti so čakale hišnika Drganca, da jih bo spet postavil v vrsto k zidu. Tega delavci podjetja »Snaga« nikoli niso storili.

Vrtačnik je nenadoma začutil v sebi praznino. Sam ni vedel zakaj. Morda zaradi praznega dvorišča, morda zaradi sence v njem, morda zaradi sonca, ki mu je lizalo obraz. Stopil je k umivalniku in se umil.

Zdaj mu je bilo bolje, ker se mu je zdelo, da je z vodo izbrisal tudi sanje, ki so ga trle ponoči. Čeprav si je zdaj prizadeval, da bi se jih prav spomnil, mu to ni uspelo. Vedel je, da je bila neka ulica, da se je streljalo, da je nekdo padel, toda dogajanja se je spominjal brez vsakega časovnega zaporedja in nazadnje je razmišljanje o sanjah opustil ter se začel skrbno in počasi briti. Vrtačnik je bil površen človek, nekateri so celo šepetali, da je len in da bi lahko v svojem življenju mnogo več dosegel, kot je. Toda bril se je vsak dan skrbno, pazljivo in zrl skoraj posmehljivo v svoj dolgi nagubani obraz v ogledalu.

Iz kuhinje je slišal korake gospodinje Marije Tratnik. Zdaj se je nenadoma zbal, kot vsako jutro, kako bo stopil v predsobo, kako se bodo odprla kuhinjska vrata, kako se bo med njimi pokazal obraz Marije Tratnikove, obraz s širokimi nasmejanimi usti, ki so spominjala človeka na Pavliho.

Vedno se mu je zdelo, da se človek zjutraj nekako na novo rodi in začne spet svoj mali delček življenja, razpet med jutrom in nočjo. Zmeraj ga je skrbelo, kako se bo obnašal, ko se bo srečal s prvim človekom, kako ga bo pozdravil, kakšnega razpoloženja bo tisti človek. Včasih se ljudje čez noč spremene, in ko jih zjutraj srečaš, jih komaj poznaš, in Vrtačniku se je ob takih prilikah vedno zdelo, da so nanj jezni pa si je potem pol dneva razbijal glavo, kaj jim je storil, kaj jim ni bilo na njem všeč. Vrtačnik se je zelo nerad zameril ljudem.

Ko je bil obrit in oblečen, je še enkrat stopil k oknu. Sonce se je zdaj pomaknilo proti zahodni steni, dvorišče pa je bilo še vedno v senci, tiho kot globok tolmun. Pogledal je na nasprotno stran dvorišča proti drugemu oknu četrtega nadstropja, kjer je stanovala natakarica Francka iz bližnjega bifeja na trgu. Tiho se je zasmel, vzela z nočne omarice cigarete in vžigalice, zajel sapo in stopil v predsobo.

Videl je, kako se je neslišno primaknila k steklenim vratom senca. Vrata so se odprla in v predsobo se je zasmel obraz Marije Tratnikove.

»Dobro jutro, gospod Vrtačnik, dobro jutro!«

Vrtačniku je odleglo. Bila je dobre volje.

»Dobro jutro,« je odzdravil. »Pismonoša še ni prišel?«

»Ne, še ne.« Tratnikova ga je pogledala pa rekla: »Danes je nekam pozen, ker je po prvem. Boste kavico?«

Vrtačnik je pokimal.

Sedel je za mizo in jo opazoval, kako se je vrtela okoli štedilnika. Kolikokrat jo je tako opazoval in, ne da bi hotel, primerjal s svojo nekdanjo ženo. Na trenutke mu je še preveč ugajala, tako da se je ob takih prilikah na hitro poslovil in odšel z doma, samo da bi se z njo preveč ne zblížal. Včasih je že hotel reči lepo besedo, jo prijeti za roko, pa je to v zadnjem trenutku opustil. Včasih pa je ni mogel prenašati. Bila je preveč ljubezniva, preveč nasmejana in on je, ne da bi vedel zakaj, sovražil preveč ljubeznive ljudi. Že dolgo je vedel, da bi se Tratnikova želela z njim poročiti, čeprav ni tega nikoli rekla naglas. Le čutiti mu je dala v svoji medeni naklonjenosti in prijaznosti.

Postavila je predenj skodelico kave, kruh, maslo in on je rekel: »Hvala.«

Sedla je nasproti njemu. »Kam ste pa danes namenjeni,« je vprašala.

Skomignil je z rameni, ker se mu je zdelo neumno odgovarjati. Ona je dobro vedela, kod hodi, kaj počne, in kljub temu ga je dan za dnem vpraševala z zmeraj istim komaj opaznim podsmehom na ustnicah. Premagal se je in rekel kolikor mogoče prijazno: »Kot po navadi. Po mestu grem pogledat.«

»Saj, saj,« je rekla gospodinja. Zdaj ni vprašala ničesar več, le opazovala ga je, kako počasi pije kavo.

On je čutil na sebi njen pogled in se skušal delati, kot da mu je vseeno. Napel je vso voljo, da bi ostal miren, neprizadet, toda čutil je, kako se mu polni telo z nemirom in napetostjo, da je nazadnje moral zajeti sapo, stisniti pesti, pa tudi to ni pomagalo in zdelo se mu je, da mora prav zdaj nekaj narediti, morda vreči na tla skodelico, ki je bila pred njim, morda udariti po mizi, skratka nekaj. In ko je že pomikal svojo roko k skodelici kave, medtem ko so še vedno visele na njem oči, je zunaj zazvonilo.

Rekla je: »Pismonoša.« Nalahko se je zasmejala in stopila k oknu.

Vrtačnik je pokimal z glavo. Nenadoma je v sebi začutil spet mir. Vstal je in hitro odšel iz kuhinje do svoje pisemske skrinjice, viseče na vratih. Poiskal je v žepu ključ, odprl skrinjico, vzel iz nje pismo ter

skrinjico spet zaklenil. Pogledal je pismo in ga spravil v žep. Kar se da mirno je stopil v kuhinjo, sedel za mizo in rekel gospodinji, ne da bi jo pogledal: »Od sina.«

Gospodinja je pokimala. Ko je odšla iz kuhinje, je Vrtačnik hitro stopil k vodovodu in izlil ostanek kave. Niti požirka bi ne mogel več popiti, ni pa se ji hotel zameriti.

Ko se je gospodinja vrnila v kuhinjo, je rekla: »Zadnje čase vam pa sin res dosti piše.«

Njemu je zažarel obraz: »Da res, kajne?«

»Ga ne boste prebrali?« Vprašala je prav počasi in ga napeto gledala.

Za trenutek mu je bilo nerodno, toda naslednji hip se je znašel in rekel: »Kasneje, kasneje ga bom prečital.« Vstal je.

»Že greste?«

»Že. Nekaj malih opravkov imam.«

»Da, seveda,« je rekla ter se umaknila z vrat.

»Pa na svidenje opoldan!«

»Na svidenje, gospod Vrtačnik,« je zavpila gospodinja za njim in v njenem glasu se je poznalo, da je jezna.

Stopil je na stopnišče in postal. Iz pritličja je smrdelo po kislem zelju, bilo je skoraj hladno in tišino, v kateri so visele stopnice, so sekljale le stopinje nekoga v pritličju. Potem so se stopinje izgubile v tolmunu dvorišča in spet je bil mir, skoro nevzdržen mir, tako da je nehote zakašljal ter ga s tem skušal razbiti. Počasi se je spuščal proti pritličju ter prebiral čačke, nakracane po stenah stopnišča. Ko je stal med prvim nadstropjem in pritličjem, se je skrbno ozrl naokoli, in ko je bil prepričan, da je sam, je napisal z žebeljem na steno: »Ivo ljubi Nado.« Za trenutek je obvisel s pogledom na stavku, napisanem z okorno otroško pisavo, spravil žebelj v žep in s hudomušnimi, mladostnimi koraki odhitel do pritličja. Čutil je, da mu srce bije hitreje, in zazdelo se mu je, da je za trenutek ujel neki čas iz svoje mladosti, čas, katerega je že davno izgubil. Toda to je bilo le za hip, kajti ko je stal pred vrati hiše in mežikal v sonce, je vedel, da mu je izgubljeni čas spet smuknil iz roke in nenadoma se je počutil spet starega in slabega.

Spomnil se je, da bi bilo dobro, če bi jo mahnil v bife ob živilskem trgu, pa si je pomel oči in krenil ob reki proti mostu.

Ulice so bile še mokre od nočnega pranja in nekajkrat je moral celo preskočiti luže, kar ni bilo prav nič v zvezi z velikim rumenim dopoldanskim soncem. Spominjalo je na razpoloženje po poletni nevihti, toda tla so bila še premalo razgreta, da bi se čutil v zraku zadah tople

vlage. Šel je proti trgu s priprtimi očmi, stiskal v roki majhen kovček ter zrl v množico ljudi pred živilskim trgom in v sončnike za njimi, ki so kričali s svojimi barvami v soncu. Razmišljal je, ali naj bi šel najprej na dva deci ali pa stopil v trgovino »Pri Janezu«. Potem se je spomnil na pismo, se premeteno nasmehnil ter se odločil, da bo šel najprej v bife k natararici Francki na dva deci.

Pred živilskim trgom se je potopil v množico ljudi; utiral si je pot čez trg med štanti s kričečimi branjevkami in s prepirajočimi se gospodinjami. In ko je šel mimo prodajalk cvetic, ga je nekdo poklical s hrapavim glasom. Obrnil se je in zagledal starega Janeza, kako je stal za pločevinastimi konzervami, polnimi gladiol, nageljčkov in marjetic. Janez je stal sredi rož, si mel roke in molil predse svoj debeli modri nos. Oči so se mu smejale, in ko je videl, da se Vrtačnik obira, mu je namignil z glavo, naj že enkrat pride.

Vrtačnik je stopil k rožam in se začudeno oziral okoli.

Janez je to opazil, se zasmeljal in rekel: »Ni je. Zob jo boli pa je morala ostati doma. Danes jaz prodajam.«

»Pa ti je pustila.«

»Sam sem jih narezal. Nič ne ve, da sem tukaj.«

»Kako pa to, da si se odločil za prodajanje?«

»Saj sem ti rekel, da se bom popravil. Moram enkrat začeti. Že tolikokrat sem ti rekel.«

Vrtačnik je pokimal in nenadoma mu je postalo žal, da bo začel Janez delati ter se bo s tem nekako izenačil z večino ljudi. Mnogo bolj mu je ugajal v brezdelju. Žal mu je bilo, da ga je našel tukaj med rožami in branjevkami. Vedel je, da ga bo zdaj zaman čakal ob dopoldnevih v bifeju in da mu bo nekaj manjkalo, čeprav se ni imel včasih z njim ničesar pogovoriti. Sedela sta ure drug nasproti drugega, žulila v roki kozarec in od časa do časa drug drugemu pomežiknila.

Vprašal ga je: »Potem te pa ne bo v bife?«

Janez je skomignil z rameni in postalo mu je nerodno. »Vidiš, na to pa nisem pomislil. Zdaj ne bom mogel v bife.«

Z resnim obrazom je zrl v rože pred sabo pa spet pogledal Vrtačnika: »Preveč sem jih vzel s sabo. Na bife pa nisem pomislil.«

»Se bova že popoldne dobila,« je rekel Vrtačnik in ga skušal potolažiti.

»Popoldan je popoldan. V bifeju moraš biti dopoldne. Res, na to nisem mislil.«

Vrtačnik mu ni imel več kaj reči. Skoraj žalostno je gledal v svoj kovček.

Janezu je bilo nerodno. Rekel je: »Ne skrbi. Morda le pridem za tabo. Morda se jih bom kmalu znebil. Vidiš, na bife nisem niti pomislil, preveč sem jih narezal.«

Vrtačnik je le prikimal, s pogledom je preletel polne konzerve cvetja. »Iti moram. Na svidenje,« je rekel kar tako, brez vsakega upanja na resnično svidenje v bifeju. Odšel je čez trg proti bifeju. Še enkrat se je obrnil nazaj in videl je starega Janeza, kako je stal ne-bogljeno s povešenimi rokami za rožami in gledal za njim. Za trenutek je postal in obšla ga je misel, da bi se vrnil nazaj ter mu rekel dobro besedo, toda potem se je premislil, skomignil z rameni in nadaljeval pot.

Šel je mimo trgovine »Pri Janezu«. Ne da bi razmišljal, je stopil noter. Pri prodajalni mizi so se trli kmetje, in ko je videl, da bo moral predolgo čakati, se je odločil, da bo prišel kasneje, ko ne bo več toliko ljudi.

Spet se je znašel na soncu in zdaj se mu je zazdelo, da je res že skrajnji čas za bife, pa je pospešil korak, prečkal ulico, preplašil na drugi strani jato golobov in stopil v bife.

Bife je bil skoraj prazen. Nekaj podeželanov je sedelo ob mizah, jedlo golaž in se tiho pogovarjalo. Pogledal je Francko, ki je stala za točilno mizo, ji mahnil z roko in rekel: »Dobro jutro!«

»Dobro jutro,« je odvrnila Francka. Umivala je kozarce.

Vrtačnik je sedel za bližnjo mizo, odložil kovček, se oddahnil in rekel: »Kar dva deci mi prinesi.«

Francka je pokimala.

Zdaj je občutil spet mir, razprostrt med stenami bifeja, mir, prepojen s tihim pogovorom podeželanov.

Francka je natočila kozarec, odložila steklenico in prišla k njemu.

Postavila je kozarec na mizo in vprašala: »Kako je kaj?«

»Tako, tako,« je rekel. Potem se je nečesa spomnil. Pogledal jo je: »Ah, Ivan mi je spet pisal.«

»Kaj res?« je vprašala Francka brez vsakega zanimanja. »Kaj pa piše?«

»Še toliko časa nisem imel, da bi prečital pismo.« Vrtačnik se je zasmel ter pogledal njene modre oči. »Tako j ga bom prečital in ti povedal, kako mu gre.«

»Prav,« je rekla Francka in odšla nazaj za točilno mizo.

Vzdignil je kozarec in namočil ustnice. Občutil je na jeziku pri-jeten hlad in kiselkasto grenkobo vina. Naredil je dva velika požirka in odložil čašo. Vzel je iz žepa pismo ter se obrnil k Francki: »Zdaj ga bom prebral.«

Francka se mu je nasmehnila in pokimala.

Počasi je trgal ovoj pisma, potem razgrnil papir in začel brati s šepetajočimi ustnicami.

V bifeju so se pogovarjali deželani. Prišli sta dve kmetici, sedli k mizi na nasprotnem koncu bifeja ter naročili golaž in pivo. Potem je spet legel v bife mir z zmeraj enakim tonom pogovora. Toda Vrtačnik ni ničesar slišal, ker je, zaverovan, počasi bral pismo. Ko je prišel do konca, se je nasmehnil in pogledal proti točilni mizi. Pa ni zagledal Francke, ker je pred njim stal Janez z debelim modrim nosom ter se mu tiho nasmihal. Njegove oči so bile izgubljene nekje med gubami kot dve majhni kresnički, in ko mu je Janez pomežiknil, je ena kresničk za hip ugasnila pa se spet prižgala.

Vrtačnik je pokazal na pismo: »Sin mi je pisal.«

Janez je pokimal: »Lepo.« Potem je sedel za mizo, ne da bi še karkoli rekel.

Vrtačnik ga je začudeno gledal: »Kaj pa rože, si jih prodal?«

Janez je veselo prikimal, se nagnil čez mizo in rekel: »Po polovični ceni branjevki, ki prodaja poleg mene. Veš, sonce v tem času preveč peče. Nisem vzdržal. Moram se počasi navaditi na delo. Jutri bom ostal nekoliko dlje in pojutrišnjem še dlje, dokler se ne bom privadil, prodajati vse dopoldne.«

Vrtačnik se je zazrl v njegovo nagubano lice, ne da bi kaj mislil; zazdelo se mu je, da sedi zraven njega tujec, ki nima ničesar skupnega s starim Janezom, kajti Janez je bil danes čuden in je načel problem, ki mu je bil čisto tuj. Problem dela in prodajanja rož. Toda videlo se mu je, da ni navajen takega razgovora, ker je pri vsakem stavku postal, kot da bi razmišljal, kaj naj bi še rekel.

Janez ga je vprašal: »Kaj pa ti praviš k mojemu početju?«

Vprašanje ga je iznenadilo. Niti za trenutek ni razmišljal o Janezovem prodajanju rož. Rekel mu je: »Ne vem, kaj naj bi ti rekel. Toda zdi se mi, da boš izgubil s tem precej časa.«

»Saj prav zaradi časa. Poglej, ti imaš sina, pisarita si pisma, vedno misliš nanj. Meni je pa včasih dolgčas za umreti. Res, čeprav včasih ti tega ne opaziš. Ob pogledu na otroke me zgrabi v prsih, da bi najraje zavpil. Sam veš, da imam rad otroke, in zelo žal mi je, da nisva s Špelo imela otrok. Včasih jo zaradi tega zasovražim, čeprav ni revica nič kriva, in najhuje je, ker ona to čuti. Pa skače okoli mene, se mi dobrika, me carta, kot da bi bil jaz sam otrok. To pa je najhuje, ker takrat se šele prav zavedam, da me pravzaprav ona vzdržuje. Tega pa nočem več. Danes, ko jo boli zob, sem izkoristil priliko in začel novo življenje.«

»Kaj pa ona pravi k temu?«

»Ona o tem nič ne ve. Če bi rekel le besedo o tem, mi ne bi dovolila. Vse življenje se je bala, da bi skušal kaj narediti. Morda zato, ker je čutila, da bi naredil bolje od nje. Potem bi ji šele zrasla krivda, da ni mogla imeti otrok. Zelo težko ji bo, ko bo izgubila občutek, da me vzdržuje.« Pogledal je Vrtačnika: »Držiš se, kot da bi ti ne bilo vseč to, kar sem naredil.«

Vrtačnik je skomignil z rameni: »Veš, ne morem se znajti v novem položaju. Zdaj se bo spremenilo tudi moje življenje, kajti ne bom mogel več posedati dopoldne v bifeju in klepetati.«

»Ne boj se. Morda bom le našel čas. Lahko bi mi ti pomagal. Če bi naredil dobro reklamo, bi rože hitro prodal in prišel sem. Kaj če bi mi napisal na veliko desko nekaj lepega, na primer: »Vsak dan sveža roža, srce boža!« ali kaj podobnega. To desko bi postavil pred štant in morda bi ženske več kupovale pri meni. Saj razumeš. Ženske imajo rade take reči.«

»Morda bi ti res lahko nekoliko pomagal,« je rekel Vrtačnik, se spomnil na svoje srednješolske pesmi in že je razmišljal, kaj bi napisal na tablo.

»Fant, tako sem se zagnal v to početje, da sem pozabil naročiti.« Zasmel se je in pogledal proti točilni mizi: »Francka, dva deci!«

Francka je pokimala.

»Kaj ti pa Ivan piše?« Janez je pokazal na pismo pred Vrtačnikom.

»Ja, kar dobro mu gre. Piše, da bo morda prišel drugo leto pogledat.«

»Ti, zmeraj te pozabim vprašati. Se je že poročil?«

»Ni,« je rekel Vrtačnik. »Sem bo prišel po nevesto. Veš, samo tebi povem. Sem mu jo že izbral. Saj poznaš Nado?«

Janez se je popraskal po neobriti bradi in podvomil: »Pa misliš, da bo hotela. Kaj ni premlada zanj?«

»Zakaj le,« se je začudil Vrtačnik. »Prav nič premlada ni. Zadnjič sem ji pokazal njegovo najnovejšo fotografijo in rekla je: ‚Lep fant.‘ Ti dobro veš, da ne reče dekle kaj takega kar tako.«

»To pa drži,« je rekel Janez.

Francka je prinesla dva deci, postavila kozarec pred Janeza ter rekla: »Pa na zdravje!«

»Na zdravje,« je rekel Janez, vzdignil kozarec in naredil krepak požirek.

Francka je pogledala pismo. Vrtačnik je ujel njen pogled in rekel: »Kar dobro mu gre. Piše, da bo prišel gotovo drugo leto.«

»Lepo,« je rekla Francka ter odšla.

Vrtačnik je pogledal za Francko, pomežiknil Janezu ter se sklonil nad mizo: »Veš, ko je bil sin še tukaj, sta s Francko hodila skupaj. Vendar to je bila, skoraj bi rekel, otroška ljubezen. Zdaj se motovili okoli Francke šofer, tisti, ki je hodil z Ivanom v isti razred. Tudi nogomet sta igrala skupaj.«

»A, to je tisti močni, ki prevaža pivo, kaj ne?«

»Tisti, da. Bila sta z Janezom dobra prijatelja in še zdaj vprašuje vedno po njem. Zato sem včasih hodil na vse tekme, na katerih je šofer igral, tako da sem lahko Ivanu o tem pisal. Žal zdaj že dolgo časa nič ne igra. Veš, Francka tudi ni mogla pozabiti ljubezni, toda saj veš, kako je. Toliko let ga pa tudi ne more čakati. Pa tudi Ivanu ni, kot piše, kdo ve kaj do nje. Vse bolj se zanima za Nado. Ko sem mu pisal, da Francka hodi s šoferjem, se mi je zdelo iz njegovega naslednjega pisma, da mu je to kar všeč.«

»Morda pa mu je res všeč,« je rekel Janez. »Bila sta prijatelja, dobro se poznata, in če jo je nekoč res imel rad, mu je zdaj všeč, da je v dobrih rokah.«

»To tudi jaz mislim,« je rekel Vrtačnik. Zadovoljno je pogledal proti točilni mizi, kjer je Francka umivala kozarce, ker je bil prepričan, da se Francka s šoferjem samo zabava in da šofer še nikoli ni bil pri njej v sobi. Kajti, če bi bil, bi on gotovo to opazil.

V bifeju je ležal še vedno mir, pomešan z govorjenjem ljudi, in zunaj z ulice in trga se je kar naprej slišalo enakomerno brnenje vozil in žuborenje množice.

»V Kanadi je, kaj ne?« je vprašal nenadoma Janez, čeprav je že leta to vedel.

Vrtačnik je pokimal: »V Kanadi.«

»To je pa daleč,« je rekel Janez. »Veš, bil sem v Ameriki, na Japonskem, v Avstraliji, le v Kanadi nisem bil. Saj veš, da sem se osem let potikal po morjih.«

»Ja, vem.«

»Če takrat v New Yorku ne bi zbolel, bi se nikoli ne vrnil. Toda ker sem zbolel, niso imeli več z mano kaj početi. Pa sem se vrnil domov in kupil bajto.«

»Tudi Ivan je hotel iti v začetku za mornarja, pa sem mu to odsvetoval. Trdna tla so trdna tla.«

»Pravzaprav ti zavidam, ker imaš sina. Jaz nimam nikogar. Nekaj bratov, ki nočejo vedeti zame, drugače nikogar, seveda če izvzamem Špelo. Z njo sem pa že tako dolgo skupaj in tako veliko skupaj, da nimam več občutka, da je moja, kot na primer nimaš občutka, da imaš roko ali nogo. Vse to je samo po sebi umevno, ne razmišljaš o tem in le

če se udariš, če nenadoma to roko ali nogo potrebuješ, se je zaveš. Tako je danes z mano in Špelo. Boli jo zob, ni mogla na trg, šel sem jaz in zaradi tega imam prav danes občutek, da je Špela moja. Prvi dan sem kar dobro prestal.«

»No, vidiš,« se je razveselil Vrtačnik. »Nekaj podobnega je z mano in sinovimi pismi. Ob vsakem pismu imam čudovit občutek, da je sin moj. Če bi ne imel njega in njegovih pisem, bi mi bilo zelo dolgčas pa bi se morda še oženil. Zdaj se pa nočem, ker se bojim, da bi prišli drugi otroci in bi polagoma pozabil na Ivana. Vidiš, tudi za pisanje bi ne imel več časa, ker bi prišle druge skrbi.«

»Ja, dosti si pišeta,« je rekel Janez in pokimal.

Sedela sta nagnjena nad kozarci, zrla v mizo, pogrnjeno s polivinilastim prtom, in poslušala hrup, ki je prihajal v bife kot enakomerna neuglašena pesem. Francka je odprla pri ekspresu paro in Vrtačnik je počasi pogledal proti njej. Gledala je skozi okno nekam na trg z rdečimi sončniki. Vrtačnik jo je opazoval s priprtimi očmi in v spominu se mu je počasi zarisala njena slika, ko je bila še mlada, ko jo je zalotil ob reki s svojim sinom. Sedela sta ob reki, tik ob vodi za grmovjem, in le po naključju ju je zalotil, ker po navadi ni nikoli hodil ribariti tja dol, na ta del reke. Nista ga opazila in tudi on ju ni motil. Hotel je le vedeti, kaj bosta počela. Pa nista pravzaprav počela ničesar, le sedela sta tesno drug ob drugem, se pogovarjala in nekajkrat nerodno poljubila, da se je nehote zasmel. Potem sta šla z roko v roki v mesto. Zdaj je bila Francka odrasla ženska, dobro je vedel, kakšna, ker je stanovala v istem nadstropju nasprotnega krila hiše in je neštetokrat pozabila povleči čez okno zavese. Vedel je, da tudi ona rada gleda šoferja. Nič ni imel proti temu. Nasprotno. Še vseč mu je bilo, da šofer lazi za njo, ker če bi nihče ne lazil za njo, bi se mu zdelo, da z njo ni nekaj v redu in da je moški ne marajo. Prepričan je bil, da ni imela s šoferjem še ničesar. Ženski se pozna iz oči, če se ljubi, Francka pa ni imela takih oči. Njene oči so bile otročje, vprašujoče, brez tiste umirjenosti, značilne za ljubezen. Na sebi je občutil Janezov pogled. Dvignil je obraz.

Janez ga je gledal preko mize, popil požirek in rekel počasi: »Danes imaš pa novo frizuro.«

»Kako to misliš?« se je začudil Vrtačnik, malo jezen, ker ga je zmotil v razmišljanju.

»Mislim, da imaš prečko bolj proti sredini kot po navadi.«

Vrtačnik se je potipal po laseh, ne da bi hotel, potem se je zavedel, da je to, kar je naredil, neumno, povetil je roko, da je padla na mizo, in se komaj opazno nasmehnil: »Pa ja ne.«

»Res, pomaknjena je nekoliko preveč proti sredini.«

»Ah, saj je vseeno,« je rekel Vrtačnik in skušal preiti na drugo temo. »Kaj pa z vrtom? Boš tudi na vrtu pomagal Špeli?«

»Ne, za to se nisem odločil in mislim, da se tudi ne bom. To bi bilo preveč zame. Niti časopisa bi ne imel časa prečitati.«

»Kaj pa je kaj danes novega?«

»Kako naj bi vedel. Saj ga nisem utegnil vzeti v roke. Videl si, da sem delal.«

»Da, seveda,« je rekel Vrtačnik in nehotе se je spet spomnil na svojo pričesko. Hotel je odgnati to misel ter je zamahnil z roko.

»Kaj je?« ga je vprašal Janez.

»Ah, nič. Nekaj mi je prišlo na pamet. Veš s tabo sem se do zdaj najboljše razumel, ker se nisi nikoli vtikal v moje privatne zadeve. Jemal si me takega, kot sem, in jaz tebe prav tako, toda nenadoma se mi zazdeva, da ni več tako. Nenadoma sem se začel zanimati za tvoje rože. To pa ni dobro. Ti veš, da imam jaz svoj problem, da imam dosti opravka s pisarjenjem sinu, zato se ne morem zanimati preveč za tvoje rože. Tebi se pa ni treba zanimati za mojo frizuro.«

»Kdo ti pa pravi, da se ti je treba zanimati. Tisto o rožah in o novem načinu mojega življenja sem omenil kar tako. Pozabi, če ti ni všeč. Tudi frizuro sem omenil kar tako.«

»Ja, saj to je.

»Ne boj se, gledal bom, da ne boš preveč trpel zaradi mojih rož.«

Vrtačnik je zadovoljno pokimal, toda takoj naslednji hip se je spet spomnil na pričesko in občutil v sebi neko muko, ki mu je lezla po telesu proti glavi. Potipal se je po laseh, jezen spustil roko, toda že naslednji trenutek mu je roka spet segla v lase. Ni več vzdržal. Rekel je Janezu: »Počakaj, takoj se vrnem.«

Janez je samo prikimal.

Vrtačnik je skoraj tekel v stranišče, se postavil pred ogledalo in se zazrl v svoj dolgi, nagubani obraz. S strahom je pogledal lase. Res se mu je zazdelo, da deli prečka danes lase drugače kot po navadi, ker mu je šop daljših las padal za uho. Poiskal je v žepu suknjiča glavnik, si počesal lase na čelo in jih potem pravilno razdelil. »Zdaj je dobro,« je rekel. »Janez ne bo imel več kaj čvekati.«

Zadovoljno je spravil glavnik nazaj v žep, se še enkrat pogledal v ogledalo in se vrnil v bife. Sedel je, ne da bi kaj rekel.

Janez ga je počasi pogledal. Pokazal je na njegove lase ter se zasmejal: »Zdaj je pa dobro.«

Vrtačnik je bil jezen, ker je vedel, da misli Janez, da se je šel samo zaradi njega počesati. »Misliš na frizuro. Mimogrede sem se počesal.«

»Saj, saj, pravzaprav je vseeno, če je frizura centimeter na levo ali desno, to ne igra v življenju nobene vloge. Toda saj veš, človek se navadi na neko pravilo, da mora biti nekaj na prav določenem mestu pa začne potem, če opazi kakšno spremembo, takoj razmišljati, zakaj je nastala.«

Vrtačnik je samo jezen pokimal in pogledal na uro. Janez ga je začel dolgočasiti in spomnil se je, da mora v trgovino »Pri Janezu« in potem naprej k Bajcu in da mu potem ne preostane več dovolj časa do kosila. Nikoli se ni preveč brigal, kdaj bo prišel zvečer domov, toda na kosilu je hotel biti vedno točno, ker je bil tako navajen že od mladih let in tudi gospodinje ni hotel razburjati s čakanjem. Vendar zdaj je bila ura šele pol enajstih in kljub Janezovemu dolgočasju je sklenil ostati in počakati šoferja, ker je zagotovo vedel, da bo prišel.

Janez je rekel čez mizo: »Saj imaš še čas,« kot da bi bral njegove misli. Nadaljeval je: »Popij, danes gostim jaz. S prvim zaslužkom po dolgih letih.«

Vrtačnik je popil, ne da bi kaj mislil.

Janez se je obrnil proti točilni mizi in zaklical Francki: »Francka, še dva deci!«

Potem ni nihče ničesar rekel. Oba sta se zamislila vase, sedela globoko nagnjena nad mizo in zunaj je trepetal v soncu ropot motornih vozil in dalje doli na križišču se je zaslišala rezka piščalka prometnega miličnika.

Francka se je s kozarcema v roki približevala k mizi. Skrivaj je gledal njene sloke noge v natikačih in nehote se je spomnil na svojo gospodinjo. Potem mu je prišlo na um, da že dolgo ni bil skupaj z nobeno žensko, od takrat, ko se je odselila neka njegova prijateljica, katero je obiskoval na domu. Gotovo bi se lahko spoznal s podobno žensko in sklenil z njo te vrste prijateljstvo, brez obveznosti in velike ljubezni, toda vedno, kadar je zadnje čase spoznal kakšno žensko, ni vedel, kako bi stvar nadaljeval, in počutil se je prav tako kot gimnazijec. V sebi je občutil nekakšen strah, bilo mu je nerodno, nazadnje smešno in vse skupaj je opustil. Drugače je bilo pri njegovi gospodnji. Točno je vedel, da si ga želi, tudi on bi šel brez pridržka z njo v posteljo, toda nje se je bal, ker je vedel, da bi ga hotela poročiti. Če bi morda ne stanoval pri njej, bi bilo vse v redu, toda tako je zagotovo vedel, da bi se vse skupaj končalo s poroko. Poročiti se pa ni hotel, ker je že predolgo živel sam, da bi menjal svoje življenjske navade. Zdaj gre lahko kamorkoli, pride kadarkoli, za vse ima dovolj časa, vse to gospodinje nič ne moti. Samo da je pravočasno na kosilu. Toda če bi bil oženjen, bi mu začela počasi nalagati zahteve, drugo za drugo, upra-

vičene in neupravičene. Sploh je velika napaka žen, da včasih preveč skrbijo za svoje može, tako da so jih ti počasi siti, na veliko njihovo razočaranje.

Ko je vzdignil glavo, je Francka še vedno stala pri mizi. Rekla je: »Danes ste pa slabe volje.«

Skušal se je nasmehniti in pokazati vesel obraz: »Ah, kje neki. Prav dobre volje sem. Samo razmišljal sem nekaj. Popij z nama liker. Tistega tvojega.«

»Zdaj je še prezgodaj,« je rekla Francka.

»Kar popij. Na Ivanovo zdravje.«

»Na njegovo pa zmeraj,« je rekla Francka in odšla nazaj na svoje mesto.

»Kar posrečeno dekle,« je rekel Janez. »Taka dekleta sem imel včasih najrajši.«

»Kakšna?«

Janez ga je pogledal in ni vedel, kaj bi mu odgovoril. Takega vprašanja ni pričakoval. »Taka pač,« je rekel.

Vrtačnik je prikimal in še vedno opazoval Francko, ki je nalivala kozarec. Skušal si jo je predstavljati, kako bi izgledal njen nežni beli obraz med ljubljenjem, kako bi ležala z zaprtimi očmi, z globokim dihom in na pol odprtimi usti ter se z obema rokama prižemala k moškemu. Postal je neznansko radoveden, s kom se je že ljubila in če se je sploh ljubila z njegovim Ivanom. »Pravzaprav bi se lahko,« je pomislil. »Oba sta bila dovolj stara.« Toda prepričan je bil, da se ni ljubila s šoferjem. Ni si je mogel predstavljati pod njegovim težkim telesom, kajti bila je majhna in, zdelo se mu je, prenežna zanj.

Francka je odložila steklenico, prijela šilce z likerjem in rekla čez točilno mizo: »Na Ivanovo zdravje!«

Vrtačnik je pokimal in vzdignil kozarec in prav tako je storil Janez, samo da je še rekel: »Živio!«

Ko so odložili čaše, je zakrila vhod bifeja velika šoferjeva postava. Vrtačnik se ga je, ne da bi vedel zakaj, razveselil. Morda zato, ker ga je čakal, čeprav ni sam vedel. Bil je vesel, če je srečaval ljudi, ki so bili včasih skupaj z njegovim sinom. Imel je občutek, da nosijo s sabo del njegovega sina, da njegov sin živi v njih. Zato je posedal vsak dopoldan v bifeju, zato je škilil na Francko in čakal šoferja in se pogovarjal z Janezom, ker je tudi Janez poznal njegovega sina.

Šofer je postal ob vratih, da se je privadil mraku, potem je dvignil roko in pozdravil tako rekoč vse skupaj in potem je pogledal k točilni mizi, stopil proti njej in še posebej pozdravil Francko z: »Živio, kako se kaj imaš?«

Ko je šel mimo Vrtačnika, je tega nehote stisnilo pri srcu, ker ga šofer ni posebej pozdravil. Spet je dobil tisti dobro znani občutek, ki mu je vsiljeval vprašanje: »Da se mu nisem morda kaj zameril?«

Šofer je bil zdaj že pri točilni mizi. Že se je hotel nasloniti nanjo, toda opazil je, da je mokra, in spet je povetil roko k telesu.

Francka se je zasmejala in rekla: »Počakaj, obrisala bom.« To je rekla z nežnim otroškim glasom, v katerem je čutiti hrepenenje in naklonjenost in drhteče pričakovanje nečesa.

Vrtačnik je občutil, kako se mu v prsih nabira jeza. Zajel je sapo ter se skušal spraviti nazaj v ravnotežje; želel si je dopovedati, da ona ni prav nič kriva, ko mu govori s takim glasom, in da tudi on ni prav nič kriv, če si jo želi. Oba sta mlada in zakaj bi se ne imela dobro, čeprav sta bila Ivan in šofer nekoč prijatelja. Ta njuna ljubezen danes Ivana prav nič ne moti in zato tudi njega ne sme motiti. Moral bi je biti le vesel. Toda kljub tem mislim je le stežka potlačil jezo, pomešano z zavistjo.

Šofer je zdaj držal Francko za roko, se igral z njenimi, od umivanja kozarcev mokrimi prsti ter se ji smejal v obraz. Rekel ji je: »Daj mi šoferskega, da si potolažim žejo.«

Francka mu je skušala izvleči roko iz dlani. Toda šofer jo je še vedno stiskal pa je rekla: »Spusti me, če ne ti ne morem postreči.«

Pa ji je spustil roko, se zasmejal in rekel: »Saj res.«

Ko je Francka pripravljala pijačo, se je ozrl po bifeju. Takrat je zagledal Vrtačnika. Vzdignil je roko v pozdrav in zaklical: »Oh, gospod Vrtačnik, še videl vas nisem! Dober dan!« Šel je k njemu in mu podal roko.

»Dober dan,« je rekel Vrtačnik. Bil je skoraj srečen, ker ga je šofer opazil ter bil z njim prijazen.

»Kaj pa Ivan,« je vprašal šofer.

»Prav danes mi je pisal,« je rekel Vrtačnik in pokazal na preganjen papir pred sabo. »Lepo te pozdravlja in vprašuje, kako je kaj z nogometom.«

Šofer se je zasmejal: »On pa res misli, da se še vedno podim za žogo. Samo še pionirje treniram.«

»Tega pa nisem vedel,« je rekel Vrtačnik. »Kdaj pa?«

»Vsak torek in petek. Na starem igrišču. Ob treh popoldan.«

»Pogledat bom prišel. To me pa res zanima,« je rekel Vrtačnik.

»Ni vredno,« je rekel šofer in zamahnil z roko.

Vrtačnik pa je nadaljeval: »Veš, moj Ivan pa še vedno igra. V mestnem klubu. Tam ni nogomet kdo ve kako razvit, kot piše. On je med najboljšimi.«

»Saj je vedno dobro igral. Sicer pa mora biti pravi korenjak, če se še vedno podi za žogo.«

»To pa je,« se je zasmel Vrtačnik.

»Pa misli kaj priti?«

»Pravi, da drugo leto, ko si bo nekoliko opomogel. Prva leta mu ni šlo predobro.«

»Seveda, seveda,« je rekel šofer. Potem se je zamislil in nadaljeval: »Še vedno ne morem razumeti, da se ni po vojni vrnil domov. Včasih je bil zaljubljen v to mesto.«

Vrtačnik ga je ostro pogledal, se zasmel in rekel: »Kaj hočeš, nemirna kri, kot pri meni. Saj se spominjaš, kako ste kot otroci gradili splav in se spustili po reki. Že takrat je hotel po svetu.«

»Seveda se spomnim,« je rekel šofer ter se smejal.

»Jaz sem plul osem let,« se je vmešal Janez.

Oba sta ga pogledala iznenadeno, ker sta čisto pozabila, da je tudi on pri mizi.

»Ja, pravil si mi,« je rekel šofer. Takrat se je spomnil na šoferskega in Francko. Pogledal je k točilni mizi. Francke ni bilo, njegov šoferski pa je stal na robu mize. »Žeja me,« je rekel šofer, kot da bi se opravičeval. Vrtačnik je pokimal, Janez pa je rekel: »Mene tudi,« se zasmel, nastavil na ustnice kozarec in pil. Šofer je šel k točilni mizi. Vrtačnik je pogledal Janeza in mu rekel: »Dober poba. V nečem je podoben mojemu Ivanu. Prav tako se mu med hojo zibajo ramena, na isti način govori in tudi smeh ima podoben. Morda zato, ker sta bila zmeraj skupaj.«

Janez je prikimal in pokazal proti točilni mizi.

Francka se je sklanjala k šoferju. Šofer ji je nekaj tiho pripovedoval. Dvakrat se je zasmejala s svojim otroškim smehom, in ko ji je nehal pripovedovati, se je zasmejala tretjič ter mu zažugala s prstom.

»Ta dva se pa imata rada,« je rekel Janez. »Zanima me samo, če sta bila že skupaj.«

»Nista,« je rekel Vrtačnik, ne da bi razmišljal. O tem je bil globoko prepričan.

»Kako to veš,« je vprašal Janez in zapičil vanj svoj pogled.

»Tako, vem. Skratka, vem.«

Janez ga je premeteno pogledal, mislil nekaj reči, pa je rajši besedo požrl.

(Se bo nadaljevalo)

VRTAČNIK

Smiljan Rozman

(Nadaljevanje)

Sonce se je zunaj nagnilo nad strehe mesarij pod betonskimi oboki in seglo na ulico pred bifejem in skozi okna v sam bife. Zdaj je bil prostor pred okni prepojen z rumeno svetlobo, da je človeku slepilo oči, če je pogledal tja. Vrtačnik se je nehote ozrl na uro, in ko je videl, da je ura enajst, je poklical Francko. Ta ga je skoraj nejevoljno pogledala, ker se je pogovarjala s šoferjem, ker ji je šofer stiskal roko in ker ji je bilo prijetno.

Rekla je šoferju: »Trenutek,« izvila roko iz njegove široke dlani in odšla k Vrtačniku.

»Plačam,« je rekel Vrtačnik. Janez pa je zamahnil z roko in rekel: »Danes plačam jaz,« ter vrgel na mizo dva stotaka.

Francka je brez besede vzela denar, pobrskala v žepu za drobižem, odštela nekaj kovancev in jih položila na mizo.

Janez jo je smeje opazoval, in ko je že mislila iti, je rekel: »Pa ga imaš zelo rada?«

Francka je zardela: »Koga?«

Janez je pokazal z glavo na šoferja, ki je pravkar pil svojo pijačo: »Njega.«

»Kaj vam pa pride na pamet,« je rekla Francka. »Samo prijatelja sva.«

»Mislil sem, da se imata rada.«

Francka je jezno skomignila z rameni.

Janez pa je nadaljeval: »Ja, človek se včasih zmoti. Mislil sem, da se imata rada.«

Vrtačnik je opazoval Janeza in videl, kako uživa. Bil je jezen nanj, ker je vedel, da hoče na vsak način razbiti njegovo prepričanje, da Francka s šoferjem nič nima.

Francka je, ne da bi kaj rekla, odšla za točilno mizo in jezno vrgla kozarca v umivalno posodo.

»Zakaj se pa tako zanimaš zanjo?« je vprašal Vrtačnik Janeza.

Janez je skomignil z rameni. »Toliko si mi že povedal o njej, da sem se začel zanjo zanimati. Nenadoma je tudi mene začelo zanimati, če ima res kaj s šoferjem ali če res nima nič, kot trdiš ti. Preveč si mi pripovedoval o njej. To je vse.«

»Saj je res neumno, da sem ti pripovedoval,« je rekel jezno Vrtačnik. »Vidim, da se začeniš s svojim novim načinom življenja tudi ti spreminjati. Prej bi se nikoli ne zanimal za Francko.«

Janez je upognil glavo, kot bi se čutil krivega. »Veš, skušal bom ostati isti. Ne verjamem, da me bo delo toliko spremenilo. Pravzaprav me šofer in Francka res ne bi smela zanimati. Tebe že, ker sta bila blizka tvojemu sinu, jaz ju pa komaj poznam.«

Vrtačnik je spet pogledal na uro in v sonce na oknih. »Moram oditi. Pri Bajcu moram še napisati pismo.«

»Jaz pa grem domov. Le kaj bo rekla Špela, ko 'bo zvedela, da sem bil na trgu. Sicer pa že tako ve. Babnice so ji gotovo že prinesle na nos.«

Vstala sta. Vrtačnik je vzdignil svoj mali kovček in zaklical proti točilni mizi: »Na svidenje!«

Janez je samo zamahnil z roko.

Šofer in Francka sta se zazrla v njiju. Francka je rekla iz navade: »Pa na svidenje!« In šofer: »Živio!«

Janez in Vrtačnik sta šla počasi skozi bife do vrat. Podeželani so se za hip ozrli nanju, potem pa spet povესili svoje obraze nad krožnike z golažem. Izgubila sta se med vrati, šla skozi ozek hodnik in se znašla na soncu. Za hip sta obstala, si pomela oči pa prečkala ulico kot dve dolgi črni latovki, kateri je nekdo nehote izgubil s kamiona. Ko sta bila preko, je rekel Vrtačnik Janezu: »Popoldan bom prišel po rože. Kot po navadi.«

»Le pridi,« je rekel Janez.

Obstala sta. Nihče ni imel ničesar več reči. Vsak zase sta iskala besedo, potem pa se je Vrtačnik le nečesa spomnil. Rekel je: »Pa Špelo pozdravi!«

»Bom,« je rekel olajšano Janez. »Če me bo le hotela poslušati. Na svidenje!« Zamahnil je z roko po svoji stari navadi in odšel, ne da bi čakal na Vrtačnikov pozdrav.

Vrtačnik je še zaklical za njim, potem je krepkeje stisnil svoj mali kovček in odšel čez živilski trg v nasprotno smer. Ko je šel mimo cvetic, je videl, da je Špelina miza prazna, in pri misli na Špelo se je nehote nasmehnil. Nenadoma se je spomnil na trgovino »Pri Janezu«. Krenil je na desno skozi ozko ulico polno vlage in potem po glavni ulici, dokler ni prišel do trgovine. Ustavil se je pred izložbo in opazoval pisane rute, obešene na vrvi nad balami blaga. Izbral si je z očmi modro z rumenimi rožami in stopil v trgovino. Toda v trgovini so se še vedno gnetli ljudje. Hotel se je preriti k prodajalni mizi pa je kmalu uvidel, da je to nemogoče. Nekaj časa je stal brez moči sredi

trgovine med prerekanjem in klepetanjem ljudi ter zrl čez hrbte kupcev v prodajalke. Pa se je nečesa spomnil in kar vesel zapustil trgovino.

Šel je naprej po ulici, mimo čevljarja, mimo trgovine s kravatami in stopil na križišče v starinarno. Ta je bila prazna. Le dvoje deklet si je ogledovalo obeske. Iskal je po policah rute in nenadoma se je zbal, da je prišel tudi sem zastonj in da ne bo dobil tega, kar je iskal.

»Kaj pa želite,« je vprašala prodajalka.

»Ruto.« Pristavil je še. »Ruto za mlado dekle. Inozemsko.«

Prodajalka je brez besed odprla predal in vzela iz njega nekaj svilenih rut. Položila jih je na mizo.

Vrtačnik se je oddahnil. Zdaj ni vedel, katero naj zbere. Spomnil se je modre rute iz izložbe pa je izbral nekaj podobnega. »To bom vzел,« je rekel.

Ko je bil spet na ulici, se je počutil skoraj veselega in lotila se ga je neka prijetna nestrpnost. Hotel je biti čimprej doma. Toda vedel je, da mora prej še v skladišče k Bajcu. Pogledal je modro nebo nad ulico in jato golobov, ki je preletela čezenj, ter odšel s hitrimi koraki proti reki. Ko je bil pred knjigarno, ga je nekdo poklical. Obrnil se je po ljudeh. Nikogar ni poznal pa je hotel nadaljevati pot, misleč, da se je zmotil. Toda spet je zaslišal svoje ime. Obrnil se je v smer, od koder je prihajal glas, in zagledal svojo gospodinjo. Stala je na drugi strani ulice, mu mahala, kazala svoje bele, osladne zobe in leva roka ji je bila povešena pod težo mreže, polne zelenjave in sadja.

Obstal je kot prikovan. Ni vedel, kaj bi. V sebi je občutil muko, ki mu je počasi stiskala srce. Dopovedoval si je, da se mora narediti, kot da je ni videl, da ne sme na noben način izgubljati z njo časa, ker bi bilo to nesmiselno, ker mora še k Bajcu. Toda ni mogel prestopiti, stopala so se mu kot prilepljena oprijemala asfalta in je lahko samo gledal, kako gospodinja, preplašena zaradi prometa, poskakuje čez cesto proti njemu.

Mladostno, kar sploh ni pristojalo njenim letom, je skočila na pločnik in dahnila: »Oh, komaj sem se prerinila. Kam pa ste namenjeni?«

Vrtačnik je skomignil z rameni, zrl v njen smejoči se, veseli obraz in rekel: »Imam še neki mali opravke.«

»Ves dan letate po mestu,« se je še naprej smejala gospodinja. Potem se je zagledala v spodnji gumb njegovega suknjiča. »Oh,« je vzkliknila. »Poglejte, gumb!«

Sklonil je glavo in videl, da se spodnji gumb drži le na dveh nitkah. In preden je mogel kaj storiti, je gospodinja prijela za gumb ter ga odtrgala. »Da ga ne boste zgubili. Doma vam ga bom prišila.«

Spet se je zasmejala na ves glas, da so se mimoidoči ozrli po njej. »Oh, ti moški! Kolikokrat vam pravim, ženske roke vam je treba.«

Vrtačnik je molčal. V prvem trenutku se mu je zdelo, da ne bo mogel vzdržati brez gumba, da mu zdaj manjka nekaj, brez česar ne bo mogel biti, zato ker mu ga je vzela nenadoma, ko je to najmanj pričakoval.

»Kaj ni danes vroče? Takega poletja pa še ne. Veste kaj, povabim vas na pijačo, tako sem žejna. Jaz vas povabim.«

Vrtačnik je mislil ugovarjati, toda gospodinja ga je zgrabila za roko in ga skoraj vlekla med ljudmi proti bližnji gostilni.

»Saj bom šel sam, pustite me,« je skoraj prosil Vrtačnik.

»Nič vas ne bom pustila. Še uvidete mi lahko. Kar z mano. Z vami je treba ravnati kot z otrokom, kar z mano.«

Čutil je, kako se mu je začela nabirati jeza. Stisnil je ustnice in krepkeje zgrabil ročaj kovčka, ker se mu je zdelo, da bo zdaj pa zdaj, ne da bi hotel, iztrgal roko iz gospodinjine potne dlani in potem bi lahko naredil karkoli, morda bi jo celo udaril. Pa se je premagal in obstal. Ona ga je začudena pogledala. Rekel je: »Sam bom šel, sam.«

»Prav, prav, pa sam, moj veliki fant.« Spet se je zasmejala, ker se ji je zazdelo, da je rekla nekaj zelo posrečenega.

Stopila sta v gostilno. Malo ljudi je bilo v sobi in prijeten hlad, ki ga je motil le smrad iz kuhinje. »Kar tule sediva,« je rekla gospodinja, položila svojo mrežo na klop in sedla na stol.

Vrtačnik je postavil svoj kovček na tla ter ji sedel nasproti. Gledal jo je, kako si z robcem briše potno čelo, in nenadoma ga je imelo, da bi ji povedal o ruti. Pa je le vprašal: »Kdaj pride danes Nada iz šole?«

»Ob pol enih,« je rekla gospodinja. »Danes ima pet ur. Zakaj pa vprašate?«

»Kar tako sem vprašal.« je rekel.

»Oh, kako je tukaj prijetno. Veste kaj, dve pivi bova popila. Veliki.«

Vrtačnik je pokimal in zdelo se mu je, da mu bo pivo kar teknilo. »Mislim, da bi bilo pivo v redu.«

»Dobro poznam vaš okus in dobro vem, kaj potrebujete.« Zasmejala se je ter ga potrepljala po roki, ki mu je ležala na mizi.

»Pa saj ni čudno. Že pet let ste pri meni.«

»Saj res, že pet let,« se je skoraj začudil Vrtačnik.

»In moram vam priznati. Če vas ne bi bilo, bi mi bilo zelo dolgčas. Kaj pa naj vdova sama počne v hiši.«

»Saj, saj,« je rekel Vrtačnik in začel razmišljati, da pravzaprav tudi njemu ni bilo teh pet let slabo pri njej in da mora biti samo zadovoljen z njo, čeprav je preveč prijazna. Toda še vedno je bolje to, kot pa da bi se z njim kregala dan za dnem. Pogledal jo je v lice in ugotovil, da je za svoja leta še kar dobra, pa čeprav ji je bilo zdaj lice potno od vročine. Če bi ne stanoval pri njej, bi se morda bolj zblížal z njo, tako pa je to nemogoče. V začetku bi bilo še vse v redu, toda čez čas bi se začele spreminjati njegove navade, njegova pota in nazadnje bi ne bil več on, temveč nekdo drug z njegovim obrazom. Vedel je, da bi počasi izgubljal Ivana, da bi se z vsakim dnevom manj zanimal zanj, dokler bi ga nekega dne ne pozabil. Tega pa ni hotel na noben način.

»Kaj pa razmišljate?« ga je vprašala smeje.

Pogledal jo je, se skušal nasmehniti in šele takrat je opazil pred sabo vrček penečega se piva. Rekel je: »Nič, nič. Pa na zdravje, no!«

»Na zdravje!«

Pila sta v dolgih požirkih, pivo ga je prijetno hladilo po grlu in zdaj je bil gospodinji hvaležen, ker ga je pripeljala semkaj. Ko je odložil vrček in si z roko obrisal ustnice, jo je pogledal prijazneje kot po navadi in začutil v sebi neko naklonjenost do nje, do danes neznano. Rekel je: »Pa se je res prileglo.«

Gospodinjine ustnice so se raztegnile: »Kaj ne da? Vem, kaj vam manjka.« Pogledala je na uro: »Joj, pohiteti moram, drugače ne bo kosila. Danes bo nekaj posebnega. Presenečenje. Nič vam ne povem. Videli boste.«

Spet je nagnila vrč k ustom in tudi on je pil v dolgih požirkih.

»Tako,« je rekla. »Prav fino je bilo.« Poklicala je natakarico, plačala pa sta vstala in odšla na ulico. Pred gostilno mu je rekla: »Zdaj moram domov, torej na svidenje, prav prijetno je bilo, pa da ne boste zamudili kosila, moj veliki fant.« Preden se je zavedel, ga je narahlo uščipnila v lice. Potem je smešno odskakljala čez ulico, in ko je bila na nasprotni strani, je skoraj izgubila čevelj. Ozrla se je proti Vrtačniku, se široko nasmejala, si popravila čevelj, pomahala in se izgubila med ljudmi.

Vrtačnik je še vedno občutil na licu njen prijem. Sprva ni vedel, ali naj se smeji ali naj bo jezen, pa se je potem zasmeljal in pomislil, da nekatere ženske nikoli ne ostare in da je gospodinja čisto posrečena babnica.

Stisnil je ročaj svojega kovčka in krenil proti skladišču k Bajcu.

Ko je bil na mostu, se je znašel sredi sonca. Zdelo se mu je, kot da ga grabi s svojo vročo roko po zatilju in ga hoče vreči na vroči

beton. Pogledal je v sopari trepetajoče topole ter jih skušal čimprej doseči, samo da bi se že znašel v njihovi senci. Toda prav tedaj se je prižgala na semaforju rdeča luč. Moral se je ustaviti na robu pločnika, stisniti ustnice in zreti na nasprotno stran v ljudi, ki so prav tako čakali, samo da so gledali v sonce, medtem ko so mimo njih drvela motorna vozila. Zdaj ni bil več sam. Na desni se je stiskala debela ženska s cekarjem in zraven nje je bil prodajalec srečk in na levi sta bila dva gimnazijca z aktovkami v rokah, za njim sta se držala za roko fant in dekle.

K debeli ženski je pristopila neka znanka v smešni platneni beli obleki ter ji rekla: »Pomisli, včeraj so mojemu Borisu povišali plačo.« »Kaj ne poveš,« se je navidezno razveselila druga. »Res, sicer pa je bil že skrajnji čas. Pet let delati za isto plačo s takimi kvalifikacijami. Na njegovem mestu bi bila že davno kje drugje.« »Pa je le uspel, vidiš. Veš, včasih mora imeti človek potrpljenje.« »Saj, saj,« je rekla debela ženska. »Tako sem vesela. Kupili bomo na obroke televizor. Včeraj je rekel.« »To bo pa res imenitno. Potem bom večkrat pri tebi.« Obe sta se zasmejali.

Vrtačnik je zrl v rdečo luč na drugi strani ceste in čutil, kako se mu nabira na čelu pot. Vzel je robec ter se obrisal. Takrat se je srečal s pogledom prodajalca srečk. Ta je, ne da bi razmišljal, vzdignil oguljeno usnjeno mapo ter mu rekel: »Kupite srečo. Jutri je žrebanje.«

Vrtačnik je skimal z glavo: »Nikoli ne igram.«

»Dva milijona lahko zadenete.«

Vrtačnik je odkimal.

Debela ženska je pogledala prodajalca srečk, potem se je obrnila k ženski v platneni obleki ter ji rekla tiho na uho: »Sama goljufija, ta loterija.«

Ženska s platneno obleko je prikimala.

Eden izmed gimnazijcev je pogledal tovariša: »Pazi, da ne boš zamudil. Ta teden še nisva videla tednika. Baje je gala.« »Ne boj se,« je rekel drugi.

Fant zadaj je rekel dekletu: »Jutri bova šla na Savo.« Ona pa: »Samo če mi bo šivilja končala kopalke.« »Ne vem, zakaj si ne kupiš kopalke v trgovini,« je rekel fant. »Raje imam narejene pri šivilji.«

Prodajalec srečk je spet pogledal Vrtačnika: »Poskusite igrati. Že zaradi samega upanja se spleča.«

Vrtačnik se je ob besedi upanje tiho nasmejal. Pogledal je prodajalca. Prodajalec je imel oči, podobne očem prosečega psa. Nepremično je zrl v Vrtačnika in še enkrat ponovil: »Poskusite!«

Vrtačnik ni mogel prenesti tega pogleda. Hotel se ga je rešiti, nemudoma, hotel se je preriniti nazaj, toda vedel je, da je to nemogoče. Postalo mu je nevzdržno ob tem pogledu, ob vročini in rdeči luči, ki je svetila na nasprotni strani ceste. Segel je, ne da bi pomislil, v žep, otipal zmečkane bankovce ter se ozrl v prodajalca srečk: »Dajte mi eno!«

Prodajalčev pogled se je povесil. Vrtačnik se je oddahnil ter ga opazoval, kako s težavo v gneči odpira svojo mapo.

Prodajalec je vprašal, ne da bi ga pogledal: »Boste sami izbrali?«
»Kar vi dajte,« je pohitel Vrtačnik.

Prodajalec je iztrgal prvo srečko ter mu jo podal čez debelo žensko in žensko v belem. Obe sta se pripognili. Vrtačnik mu je dal denar in spravil srečko v žep suknjiča.

Debela ženska je rekla: »Kako so ljudje naivni,« in tudi ženska v belem je hotela nekaj reči, toda takrat se je na nasprotni strani ulice prižgala najprej rumena in potem zelena luč. Vsa skupina se je zagnala čez ulico ter nesla pred sabo Vrtačnika, ženski in prodajalca srečk.

Na drugi strani se je skupina razbila. Ženski sta šli nekam na desno, dijaka naravnost, fant in dekle sta obstala pred spomenikom, prodajalec srečk pa je za trenutek postal, ker je bil pred Vrtačnikom, in mu rekel: »Pa še enkrat hvala lepa. Četudi ne boste zadeli, upate vendar lahko in to je tudi nekaj. Če boste pa izžrebani, me poiščite, da vam čestitam. Vedno me najdete tod okoli. Na svidenje!«

Vrtačnik je samo prikimal, ker je spet razmišljal o besedi upanje. Spomnil se je, da pravzaprav ni imel že dolgo nobenega upanja, ker ga ni imel za kaj imeti. V sebi je začutil praznino in zazdelo se mu je, kot da bi bil za nekaj v življenju prikrajšan. Pa se je spet spomnil na srečko in sklenil, živeti naslednji dan v upanju, da bo srečka izžrebana.

Z dolgimi koraki je hitel proti ozki ulici, samo da bi že enkrat dosegel senco. V senci je obstal, si obrisal pot in šel naprej proti skladišču, kjer je delal skladiščnik Bajc.

Vratar pred skladiščem ga je poznal ter ga brez vprašanja spustil v dvorišče. Šel je mimo kamionov, ki so smrdeli po nafti in vroči pločevini, šel mimo starih avtomobilskih plaščev, mimo nagrmedenih praznih zabojev ter se pogreznil v mrak skladišča.

Bajca ni bilo v pisarnici za stekleno steno. Stopil je do sredine skladišča in zaklical: »Cene!« Glas je odmeval po velikem tihem prostoru. Bajc se je oglasil daleč na nasprotnem koncu. Potem je bilo tiho in slišal je, kako se približujejo njegove stopinje, in kmalu ga je zagledal izza zabojev, izgubljenega v dolgem delovnem plašču.

Ko je prišel Bajc do njega, je rekel: »Danes si pa nekam pozen.«
»Gospodinja me je povabila na pivo.«
»A, to se je pa res prileglo v tej vročini zunaj. Tukaj v skladišču je še kar znosno.«

»Res,« je rekel Vrtačnik in nadaljeval. »Ti je kaj pisal sin?«

»Je,« se je zarežal Cene Bajc. »Prav veselo pismo mi je pisal.«

Vrtačnik se je ugriznil v ustnico. »Kaj pa?«

»Pisal mi je o nekem imenitnem izletu v hribe v bližini mesta. Pravi, da je našel imenitno družbo in da so se imenitno zabavali. Piše, da se še nikoli ni tako imenitno zabaval. Imeli so praznik tri dni pa so vse tri dni ostali v hribih v neki koči. Vsega so imeli, naplesali so se in nanoreli kot še nikoli. Potem mi pa še piše, da se je vpisal v tečaj za računovodje. Večerni tečaj. Čez štiri leta bo postal nižji računovodja. Seveda, če bo priden. Vidiš, fant se je kar lepo znašel.«

»Kaj pa nogomet?« je vprašal Vrtačnik.

»Tekmo pred dvema tednoma so izgubili. O nogometu piše prav tako, kot da bi ga ne zanimal več preveč.«

»Pa ja ne,« se je skoraj prestrašil Vrtačnik.

»Tako nekako se mi zdi,« je rekel Bajc. »Sicer pa, saj lahko sam prebereš pismo.« Segel je v žep plašča in mu ponudil pismo zračne pošte s kanadskimi znamkami.

Vrtačnik ga je brez besede vzel.

Bajc ga je vprašal: »Boš danes kaj pisal?«

»Bom, če dovoliš,« je rekel Vrtačnik.

»Seveda.« Bajc je pokazal na pisarno. »Kar tja pojdi. Stroj je na mizi. Medtem bom končal neko delo.«

»Prav,« je rekel Vrtačnik in odšel v pisarnico za stekleno steno.

Sedel je za mizo k staremu pisalnemu stroju, razgrnil pismo in se poglobil v čitanje. Bral je počasi, s šepetajočimi ustnicami, kot je imel navado, in včasih je moral kakšno besedo prebrati dvakrat, ker je bil rokopis težko čitljiv. Ponekod so se mu ustnice razlezle v nasmeh, drugod so bile spet stisnjene v ostro ravno črto. Ko je končal, se je naslonil na naslonjač stola, skimal z glavo ter se zamislil.

Sam ni vedel, koliko časa je tako sedel. Zmotil ga je šele Bajc, ki je prišel v pisarnico. Takrat se je zravnal in skrbno spet zložil pismo. Bajc je pokazal na pismo: »Posrečeno, kaj ne?«

»Res je posrečeno. Hvala.« je rekel Vrtačnik.

»Nič, nič.« Cene je vzel pismo. Spravil ga je v žep plašča. »Tiskovine moram vzeti.« Odprl je predal mize in vzel šop papirjev. »Ti kar piši,« je rekel in odšel iz pisarne.

Vrtačnik je pokimal in čakal, da se je Bajc izgubil med zaboji. Potem je vzel čist list papirja ter ga vstavil v pisalni stroj. Začel je tipkati počasi, s kazalcema obeh rok. V skladišču je bil mir in le tipkanje starega pisalnega stroja je sekalo tišino v neenakomerne, raztrgane delce.

Ko je končal, je položil papir predse na mizo, vzel nalivno pero, še enkrat prečital to, kar je napisal in podpisal. Vzel je iz kovčka kuverto, pregrnil papir in ga spravil vanjo. Z jezikom je zalepil kuverto. Potem se je oddahnil. Spet se je na široko naslonil na naslonjalo stola in zadovoljen čakal Bajca. Ko ga je tako čakal, mu je nehote pogled obvisel na mestu suknjiča, kjer je bil nekoč gumb. Še zdaj se je poznalo nekaj vbodljajev z iglo in celo nekaj sukanca je ostalo. Spomnil se je na svojo gospodinjo, se nasmehnil in pogledal na uro. Še eno uro je imel časa do kosila.

Bajc je prišel v pisarnico, ga pogledal in vprašal: »Si končal?«

»Sem,« je rekel Vrtačnik.

»Včasih ti kar zavidam, ker imaš toliko časa za pisanje. Jaz svojemu pišem enkrat na mesec. Včasih tudi dvakrat, toda več ne. Tu v službi nimam časa, doma imam pa opravka z zajci.«

»Kaj hočeš, saj tudi Ivan meni pogosto piše. Morda je moj bolj navezan name kot tvoj nate.«

»Ah, moj je bil vedno samosvoj,« se je zasmel Bajc.

Vrtačnik je pokimal in vstal. »Zdaj pa moram iti.«

»Prav, kdaj boš spet prišel naokoli?«

»Bom videl,« je rekel Vrtačnik, »Morda že jutri. Hvala lepa pa na svidenje.« Vzel je svoj mali kovček in odšel iz pisarnice skozi skladišče v opoldansko sonce.

(Se bo nadaljevalo)

Če zboli otrok tam na vzhodu,
gre k njemu in mu pomaga,
če je zdelana mati tam na zahodu,
prenaša riževe snope za njo,
če umira človek na jugu,
gre k njemu in mu reče, naj se ne boji,
če so svaje in pravde na severu,
gre tja in jih prosi, naj bodo pametni.
Kadar je suša, pretaka solze,
kadar je poletje mokro in hladno,
je ves potrft.
V očeh ljudi velja za bedaka,
zato ga ne ceni nihče
in ne pomiluje.
Jaz pa bi bil rad
tak mož, kot je on.

Iz angleščine prevedel Matej Bor

VRTAČNIK

Smiljan Rozman

(Nadaljevanje)

Ko je stopil v vežo, je bil izmučen in zaspan. Vročina ga je zdelala, da je čutil, kako se mu tresejo udi. Obstal je. Hotel se je malo odpočiti, ker ni maral, da bi ga gospodinja videla takega.

Zgoraj na stopnišču je nekdo strgal po steni, drugače je stopnišče in dvorišče za njim ležalo potopljeno v opoldansko tišino. Obrisal si je pot, in ko se mu je zazdelo, da se je dovolj odpočil, je krenil proti stopnicam. Prestopil je prve stopnice in zagledal na prvem prehodu, med pritličjem in prvim nadstropjem, gospodinjino hčerko Nado. Stala je obrnjena k steni ter strgala po njej s koščkom stekla. Opazila ga je šele, ko je stal ob njej. Prestrašena ga je pogledala, potem se je umirila in rekla z jezo v glasu: »Nekdo izmed smrkavcev se z mano šali. Samo da bi vedela kdo.«

»Kaj pa je?« je vprašal Vrtačnik z drhtečim glasom.

»Nekdo je nakracal: Ivan ljubi Nado.«

»Kateri Ivan le?«

»Nobenega Ivana ne poznam.«

»Saj poznaš mojega Ivana.«

»Tudi njega ne poznam. Poznam ga samo iz vašega pripovedovanja. Toda ta, ki je napisal to, gotovo ni mislil vašega Ivana.«

»To pa res ne,« je rekel Vrtačnik.

»Se še kaj vidi?« je vprašala Nada.

»Ne, nič več. Vidi se sicer, da je bilo nekaj napisano, toda kaj, tega se ne vidi.«

»Potem je pa dobro,« je rekla Nada. Steklo je položila na okno in si skušala stepsti prah z rok. »O pravem času ste prišli. Kosilo bo vsak čas na mizi.« Potem se je spomnila na steno in rekla: »Samo da dobim tistega mulca.«

Šla sta proti četrtemu nadstropju. Nada je preskočila po nekaj stopnic in potem čakala Vrtačnika na prehodu, in ko je bil pri njej, je spet odhitela, se ustavila ter se mu smejala, da mu je srce igralo od veselja, ker se mu je zdelo, da je le malokdaj videl tako lepega dekleta.

V prvem nadstropju mu je rekla, ko ga je čakala: »Danes smo pisali matematično. Bilo je perfektno, ker mi je Boris poslal po Betki cedle.«

»Kateri Boris?« je vprašal Vrtačnik.

»Boris iz tretje klopi.« Nada je malomarno zamahnila z roko.

Vrtačnik se je pomiril.

»Boris, dolgočasnež, da ga ni para. Ampak dober matematik. Nekaj dni pred matematično sem vedno z njim prijazna.«

Na drugem prehodu je rekla: »Vprašana sem bila zgodovino in dobila cvek. Da ne boste slučajno povedali mami.«

»Ne bom,« je obljubil Vrtačnik.

Na tretjem prehodu mu je rekla: »Popoldan grem z Betko v kino. Igra Bett Davis, perfekten film z glasbo.«

»Kdaj greš v kino?«

»Ob petih,« je rekla. »Pomislite, dobila sem zaljubljeno pismo.«

»Od koga,« jo je prestrašeno vprašal Vrtačnik.

Zasmejala se je: »Saj to je najbolj smešno. Ni se podpisal. Vse pismo je v verzih.«

Vrtačnik si je oddahnil in se tudi sam zasmejal. Pomolčal je in rekel resno: »Ivan mi je pisal in poslal nekaj zate.«

»Ne, res?«

»Res,« je rekel.

»Pokažite!«

Hotel ji je reči, naj potrpi, da ji bo pokazal v stanovanju, toda ni vzdržal. Položil je na okno svoj mali kovček, ga odprl in vzел iz njega svileno ruto. »To ti je poslal.«

»Ho, kako lepo,« je vzkliknila Nada in plosknila z rokami. »Še prijeti se je ne upam. Umazane roke imam. Počakajte, samo tako, z dvema prstoma.«

Pazljivo je prijela ruto za rob in jo razprostrla. »Krasno, krasno!« Odprla je vrata stanovanja in zavpila v kuhinjo: »Mama, nekaj sem dobila, nekaj lepega.« Položila je ruto na mizico, stekla v kopalnico, si v naglici umila roke, stopila pred ogledalo ter si zavezala ruto.

Vrtačnik je stal med vrati. Srce mu je utripalo od sreče in najraje bi prijel to nežno glavico, ki je postala v ruti še nežnejša, še ožja kot v resnici, ter jo očetovsko poljubil na čelo.

»Kako je lepa,« je vzkliknila Nada, prijela nenadoma Vrtačnika za roki ter se zavrtela z njim po predsobi. Iz kuhinje je pogledala gospodinja in vprašala z nasmejanim obrazom: »Kaj pa je, norica?«

Nada je izpustila Vrtačnika. »Poglej, kaj mi je prinesel gospod Vrtačnik.«

»Saj nisem jaz,« se je nerodno branil Vrtačnik. »Ivan je poslal.«

Nada je vzela z glave ruto ter jo spet razprostrla. »Poglej, mama, kako lep vzorec.«

Vrtačnik je vesel stal ob obešalniku. »Ivan je imel vedno okus. To ima po meni.«

Gospodinja je preslišala Vrtačnikove besede, božala ga je s svojimi smejočimi očmi in hitela: »Res lepo, gospod Vrtačnik. Še enkrat hvala. Saj pravim, moj pravi veliki fant.«

Zdaj ni Vrtačnik vedel, kaj bi odgovoril. Za hip se je zazrl v kuhinjska vrata. Gospodinja je ujela njegov pogled in rekla: »Ste lačni, kaj ne? Kosilo je že nared. Ena, dva, tri pa bo na mizi. Takoj lahko jemo!« Zasmejala se je, da se je razlegalo po stanovanju, in odhitela v kuhinjo.

»Danes je nekaj dobrega,« je rekla Nada.

Vrtačnik je veselo pokimal in rekel: »Samo kovček nesem v sobo in roke si umijem.«

»Mhmm,« je rekla Nada z zaprtimi ustnicami ter spet stopila pred ogledalo.

Vrtačnik je šel v sobo, odložil kovček, slekel suknjič ter si umil roke.

Iz kuhinje se je slišalo gospodinjino petje in ropotanje posode. Slišal je, kako je rekla Nadi: »Pripravi krožnike!« Vrtačnik je pomislil, da lahko še malo počaka. Najhujše mu je bilo čakanje pred kosilom, ker ni vedel, kaj bi govoril. Pozneje, ko so začeli jesti, je bilo lažje. Od časa do časa je lahko pohvalil kosilo, govorila je pa tako gospodinja.

Šel je k oknu in pogledal na dvorišče. Bilo je zmeraj enako, poplajeno v senco kot globok tolmun. Na vešalnik je nekdo obesil perilo, da se je belilo iz sivine in paralo oči. Posode za smeti so bile zložene druga ob drugi v ravni vrsti. Čez dvorišče je šla služkinja iz pritličja. V rokah je nosila lonec, poln odpadkov. Ko je prišla do posod za smeti, je odprla prvo. Bila je polna pa jo je s treskom zaprla, odprla drugo in izpraznila vanjo lonec. Spet je pustila, da je pokrov padel na posodo, da je odmevalo med zidovi rumene hiše še takrat, ko se je vračala proti vratom pritličja in izginila pod zidom. Zdaj je bil spet mir, na ulici pred hišo je tekel hrup motorjev in jezik rumene svetlobe pri vhodu v dvorišče se je pomaknil proti levi in ni bil več tako dolg. Vrtačnik se je pogledal v ogledalo, si naravnal kravato in odšel iz sobe v kuhinjo.

Nada je že sedela pri mizi, srečna zaradi rute, ki jo je dobila. »Sedite,« se je nasmejala Vrtačniku. Vrtačnik ji je veselo pokimal in sedel na svoje običajno mesto.

Gospodinja je nalivala v skledo juho: »Takoj bo dobra juhica,« je zažvrgolela.

Postavila je skledo na mizo ter sedla za svoj krožnik. Pogledala je Vrtačnika: »Vzemite, gospod Vrtačnik!«

Vrtačnik je pokimal in si vzel dve zajemači.

»Še, še. Premalo ste vzeli. Še shujšali boste. Ljudje bodo mislili, da stradate pri meni.«

»Dve kili sem se zredil zadnji čas.«

»Kaj ne poveste,« se je zahihitala gospodinja. »Dolg ste kot fižolovka. Tudi deset kilogramov se vam ne bi poznalo.«

»Meni so všeč visoki moški,« je ušlo Nadi.

Mati jo je resno pogledala: »Kaj pa imaš ti z moškimi. Še pomisliti bi ne smela v teh letih nanje.«

Nada je užaljeno skomignila z rameni in si napolnila krožnik.

Vrtačnik je rekel: »Tudi moj Ivan je velik. Po meni. Skoraj bi rekel, da je večji od mene.«

»Oh, toliko nam pripovedujete o vašem Ivanu, da bi ga res že rada videla,« je rekla Nada.

Gospodinja se je jezna vmešala: »Raje jej. Pri jedi se ne govori.«

Vrtačnik pa je rekel, kot da bi ne slišal gospodinje: »Drugo leto pride zagotovo. Tako mi piše.« Pogledal je obe in navdušeno nadaljeval: »Moram vama še povedati, kaj mi vse piše.«

Gospodinja je pokazala na krožnik: »Gospod Vrtačnik, najprej pojejte. Vsaj juhico.«

Vrtačnik jo je pogledal s pogledom užaljenega otroka, skomignil z rameni, ker se ni dalo nič drugega narediti, se skrivaj srečal z Nadinim pogledom in začel hitro srebatí juho. Ko je imel pred sabo že skoraj prazen krožnik, se je spomnil, da ni še ničesar pohvalil. Pogledal je gospodinjo in rekel: »Danes je pa res dobra juhica.«

»Kaj ne?« se je razveselila gospodinja. »Da bi jo angeli jedli.«

»Posebno v taki vročini,« je ušlo Nadi.

»Če tebi ni všeč, si lahko naročiš kosilo v menzi.« Obrnila se je k Vrtačniku: »Kaj naj naredim s tem otrokom. Z ničimer ni več zadovoljna.«

Nada je zdaj odložila žlico, vstala, prijela mater za vrat in jo poljubila na čelo. »Ne jezi se, mamica.«

Gospodinji je to prijalo pa je rekla z narejeno jezo: »Sedi, sedi in jej.« Pogledala je Vrtačnika in njegov prazni krožnik: »Še eno zajemačo, gospod Vrtačnik.«

»Ne, hvala lepa,« se je prestrašil Vrtačnik. »Drugače ne bom mogel jesti ostalega.«

»Potem pa že,« je rekla gospodinja. »To bi bilo res škoda.«

Gospodinja je vstala in pobrala krožnike. Okno kuhinje je bilo odprto. Pod oknom je ležalo temnosivo dvorišče s svojo tišino, v kateri se je premetavalo žvenketanje jedilnega pribora, ki je uhajalo vanj iz stanovanj rumene hiše.

Vrtačnik je tiho poslušal to dolgočasno melodijo, razpeto med zidovi hiše, in čutil v sebi praznino, ki mu je stiskala srce ter ga navdajala s hrepenenjem po nečem neznanem, po nečem, kar bi razbilo to opoldansko tišino z žvenketanjem jedilnega pribora. Spomnil se je na srečko. Segel je v žep suknjiča ter jo položil na mizo. Pogledal je gospodinjo, nato Nado in rekel: »Kupil sem srečko.«

Gospodinja ga je začudeno pogledala. Potem se je zasmejala: »Kot velik otrok ste, gospod Vrtačnik. Vi in loterija. Kaj vas je pa prijelo? Vedno ste bili proti loteriji.«

»Res,« je rekel Vrtačnik, gledal srečko in zdaj je komaj sam verjel, da jo je resnično kupil. Nerodno se je nasmehnil: »Sam ne vem, zakaj sem jo kupil. Pravzaprav mi jo je prodajalec vsilil. Rekel je, naj jo kupim zaradi upanja. Žrebanje bo jutri, je rekel, pa bom lahko do jutri zvečer upal, da bom izžreban.«

Nada se je zahihitala: »Posrečeno! Kakšna številka pa je?«

Vrtačnik ji je ponudil srečko.

Nada je držala srečko v roki in glasno čitala: »326951.« Veselo je pogledala Vrtačnika: »Če boste kaj zadeli, naju povabite v mesto, kaj ne?«

»Nada,« je strogo rekla gospodinja. »Kaj vse si dovoliš? Gospod Vrtačnik, nobenega spoštovanja nima več do vas.«

Vrtačnik se je zasmel: »Prav ima. Če kaj dobim, vaju povabim v mesto na večerjo. Velja.«

»Na, zdaj bova morali pa tudi medve upati. Zaradi ene same srečke bomo upali vsi trije. To se pa res izplača. Samo da ne bomo potem, če ničesar ne bo, preveč razočarani.«

»Na to moramo biti pripravljeni. Le na ta način se izplača upati.«

»Jaz sem že pripravljena,« se je odrezala Nada. Hudomušno je pogledala Vrtačnika s svojimi velikimi otroškimi očmi.

Spet je bilo Vrtačniku toplo pri srcu. Nenadoma se mu je zdela kuhinja polna domačnosti in želel je, da bi lahko vstal, stopil k Nadi, jo prijel za glavico in nežno poljubil na oči. Toda vedel je, da je to nemogoče, da bi bilo to smešno, pa jo je samo gledal in čim dalj jo je gledal, tem bolj je naraščala ta želja, tako da je moral vstati, stopiti k oknu in se zazreti na sivo, tiho dvorišče.

Gospodinja se je oglasila za njegovim hrbtom: »Kaj pa je, gospod Vrtačnik?«

Obrnil se je. Zdaj je bil spet miren. »Nič, kar tako sem stopil k oknu. Zdelo se mi je, da je prišel nekdo na dvorišče.«

Sredi mize je bila skleda s krompirjem, solata in krožnik z mesom.

»Nadaljujmo,« je rekla gospodinja skoraj svečano in sedla za mizo. »Izvolite, gospod Vrtačnik. Meso sem naredila na divji način.«

Vrtačnik je pokimal in sedel za mizo. Gospodinja je dvignila krožnik z mesom ter mu ga ponudila. Proseče jo je pogledal in rekel: »Kar vi mi dajte, prosim. Bojim se, da bi ne umazal prta.« Vedno mu je bilo najteže, jemati meso in omako. Nekoč je bil na neki poroki tako neroden, da je polil prt. Zato se je vedno bal, jemati s krožnika meso in omako. Če se je le dalo, je prosil, da jo to storil kdo drug.

Gospodinja je vedela za njegovo bojazen. Komaj je čakala, da bi mu lahko pomagala. Položila je na krožnik kos mesa, pa še enega, kljub njegovemu prigovarjanju, in ko je potem polila čez meso še omako, mu je rekla: »Samo tiho bodite, če ne vas bom za ušesa.«

Vrtačnik se je zadovoljno stisnil v dve gubi in gledal, kako mu je napolnila krožnik s krompirjem. »Solato si pa sami vzemite,« mu je rekla in še dodala rahločutno: »Včasih se mi zdite kot otrok.«

Nada se je zahihitala.

Gospodinja jo je ostro pogledala in skimala z glavo.

Zdaj je legla v kuhinjo spet tišina in dvorišče s svojim ropotanjem kuhinjske posode in jedilnega pribora se je približalo kuhinji, da so razločno slišali piškavi glas služkinje, ki je pela v pritličju.

Vrtačnik je s težavo pojedel. Večkrat je že hotel odložiti vilice in nož, toda vedno je to misel opustil, ker je vedel, da se bo moral potem prerekati z gospodinjo, ker bo užaljena.

Zadnja je končala gospodinja. Nada je pobrala krožnike in pospravila mizo. Gospodinja je ostala pri mizi. Rekla je: »Če je človek lačen, ni dobro, če je presit, spet ne. Nada, pristavi vodo za kavico.«

Nada je napolnila ponvico z vodo in vključila električni kuhalnik.

Vrtačnik je sedel len na stolu, zrl v koledar s kričečo kanadsko pokrajino, ne da bi kaj mislil, z bojznijo, da ga bo gospodinja kaj vprašala in mu razbila ta mir. Nada je pri štedilniku umivala posodo. To je bilo njeno delo. Spomnil se je, da bi lahko kadil. Čeprav ni imel kake resne potrebe in želje po kajenju, je prižgal cigareto. Gospodinja je že kadila. Šele po prvem dimu je občutil prijetnost, ki se mu je počasi razlezla po lenih udih, pa se je še bolj potopil v zadovoljstvo.

Nada je ropotala s posodo, jo prestavljala zdaj sem, zdaj tja, in ko je bila posoda že umita, ko jo je začela brisati, je zavrela voda.

»Jaz bom,« je rekla gospodinja in vstala.

Vrtačnik se je nasmehnil. Nikoli ni gospodinja pustila kuhati kavo drugemu. Bila je zelo ponosna na svojo turško kavo, čeprav se je Vrtačniku zdela preveč sladka.

Stopila je k štedilniku. Kuhinja se je napolnila z vonjem po pravi kavi in Vrtačnik je odlepil pogled od kanadske pokrajine ter pogledal skozi okno v nebo. Bilo je brez oblaka, toda sonce je usahnilo, tako da je streha nasprotnega dela hiše dobila sivkasto barvo. Hotel je stopiti k oknu in pogledati, če so na zahodu oblaki, ki so zakrili sonce, veliki, ker se je zbal, da ne bo morda popoldne dež. Že je odmaknil stol. Toda v tistem trenutku se je rumena svetloba spet razlila čez streho in obvisela na kuhinjski steni s kanadsko pokrajino. Zadovoljen je obsedel na stolu in opazoval gospodinjo, kako je nalivala kavo v skodelice. Nada je že pospravila posodo, odpela si je predpasnik in sedla k mizi.

Gospodinja je postavila pred Vrtačnika skodelico ter se nasmejala: »Kavica se bo le prilegla.«

Vrtačnik je pokimal in nagnil skodelico k ustom. Ko je popil kavo, je občutil, kako mu je kava začela urejati misli. Gospodinja je znova napolnila skodelico njemu in sebi, Nadi pa je rekla: »Ti imaš dosti.«

Nadi je bilo prav. Pogledala je Vrtačnika: »Niste nam še povedali, kaj vam je pisal Ivan.«

Vrtačnika je vprašanje iznenadilo, ker ni bil nanj pripravljen. Prej je hotel na vsak način povedati, kaj mu je pisal sin, med kosilom pa je na to pozabil. Toda takoj se je znašel in rekel: »Ja, seveda moram

povedati. Kar dobro mu gre. Z neko veselo družbo je bil v hribih. Tri dni so bili v koči. Praznike so imeli. Naplesali so se in nazabavali. Piše, da še nikoli ni imel tako vesele družbe.«

»Potem so bila pa gotovo tudi dekleta zraven,« je rekla Nada.

Vrtačnik jo je skoraj začudeno pogledal: »Dekleta? Nič ne piše o tem. To pa res ne vem. Morda so bila tudi dekleta zraven, toda nič ne piše o tem.«

»Gotovo,« je rekla Nada. »Tak poba kot on ima gotovo dekleta.«

»Kaj pa ti veš,« je rekla gospodinja nervozno.

»Morda ima res dekleta, toda gotovo resno ne hodi z njimi. Drugo leto bo prišel sem in si tukaj izbral ženo. Oženiti hoče domače deklet. Tako mi je pisal,« je poudaril Vrtačnik.

Nada je zardela, ne da bi vedela zakaj. »Kaj pa še piše,« je vprašala s trepetajočim glasom.

»V računovodski tečaj se je vpisal. V večerni tečaj. Čez štiri leta bo postal nižji računovodja. Vidite, kar zadovoljen sem s fantom. Ni kar tako, usidrati se v tuji deželi.«

»Ah, kako bi rada potovala v Kanado!« je vzkliknila Nada.

»Seveda, to ti gre po glavi,« je rekla jezno gospodinja.

»Samo nekaj me malo skrbi.«

»Kaj pa?« je vprašala Nada.

»Če bo imel toliko dela, bo moral opustiti nogomet. Piše, da so prejšnjo nedeljo izgubili. Sicer pa, vsega res ne bo zmožel. In delo je važnejše od nogometa.«

»Ja, lepo je pa le, če fant igra nogomet,« je rekla Nada.

»Jaz tudi tako pravim. Morda bo pa le še igral, kljub tolikemu delu. Naj bo tako ali tako, vesel sem, da je našel dobro družbo.«

»Pijte,« je rekla gospodinja in pokazala na skodelico. »Ohladila se vam bo.« Tresla se je in bila bleda v obraz.

»Pa res,« je rekel Vrtačnik, jo vprašujoče pogleda in nagnil skodelico k ustom.

Zdaj so vsi trije sedeli, ne da bi spregovorili besedo.

Vrtačnik je vedel, da bo moral kmalu oditi. Najhuje je bilo vstati in reči: »Zdaj pa grem,« in povedati, kam gre, ker če sam ne bi povedal, bi ga začela vpraševati gospodinja na dolgo in na široko. Segel je v žep in pogledal na uro: »Zdaj pa moram v mesto. Z Janezom sem zmenjen.«

Gospodinja se je nasmehnila: »Včasih ne morem razumeti, da imate take prijatelje. Tisti Janez je pa res posrečen.«

Vrtačnik je samo skomignil z rameni, ker je bil jezen, da se gospodinja vtika v te njegove čisto osebne stvari. Toda vedel je, da ne

more ničesar storiti proti temu, ker se je že davno gospodinja čutila upravičeno, da izreka svoja mnenja o njegovih osebnih zadevah.

Vstal je. Takrat je zagledala gospodinja njegov suknjič in vzklila: »Gumb! Tak pa res ne morete na cesto. Takoj vam ga bom prišla. Slecite suknjič.«

Vrtačnik je nejevoljno slekel suknjič in ji ga dal čez mizo.

»Skoraj sem pozabila,« je hitela gospodinja ter iskala sukanec in iglo. Iz denarnice je vzela gumb.

Nada je poškilila na Vrtačnika in mu pomežiknila. To ga je umirilo, čeprav je nestrpno gledal gospodinjino roko, ki je vbadala iglo. Ura je bila že pol treh in vedel je, da mora pohiteti, če hoče najti Janeza doma.

V predsobi je zazvonilo. Nada je skočila in rekla: »To je Betka. Prišla se je učiti.« Odhitela je iz kuhinje.

Vrtačnik je slišal, kako so se odprla vrata in kako je rekla Betka: »Živio,« in kako ji je Nada odvrnila: »Servus, kar notri stopi. V sobo greva.«

Ko sta šli mimo kuhinje, je Betka pogledala vanjo in pozdravila: »Dober dan, gospa Tratnik, dober dan, gospod Vrtačnik.«

»Dober dan, Betka,« je sladko rekla gospodinja, Vrtačnik pa samo tiho: »Dober dan,« ker mu je bilo v sami srajci neprijetno.

Nada in Betka sta šli v sobo. Ko sta sedli na blazinjak, je Nada veselo rekla Betki: »Pomisli, Ivan mi je poslal krasno svileno ruto. Poglej, kaj ni krasna?« Šla je k omarici, vzela ruto ter jo ponudila Betki. Spet je sedla.

»Res je lepa,« je rekla Betka z zavistjo.

»Veš, Ivan je ves nor name. Drugo leto pride sem pa me bo poročil. Boš videla.«

»Si res tako prepričana o tem?« je vprašala Betka z drhtečim glasom.

»Zakaj mi pa potem pošilja toliko reči. Samo koliko nogavic sem že dobila letos. Misliš, da bi mi samo za šalo pošiljal.«

»Res imaš srečo,« je rekla Betka, se zamislila in neodločno nadaljevala. »Tudi jaz bi imela rada fanta v inozemstvu.«

»Veš kaj? Rekla bom Vrtačniku, naj mu piše, da bi si ti rada dopisovala s kakšnim njegovim prijateljem. Prav danes je Ivan pisal, da je spoznal veselo, imenitno družbo. Tri dni so bili v hribih in se imenitno zabavali. Gotovo je zraven kakšen perfekten fant.«

Betka je zadovoljno pokimala pa pogledala Nada: »Ima Ivan avto?«

»Tega pa nisem vprašala Vrtačnika,« je rekla Nada. »Ampak, mislim, da ga ima.«

Vrtačnik je še vedno nestrpno zrl v gospodinjine prste, ki so sukali sukanec. Potem je gospodinja zabodla še nekajkrat v suknjič in z zobmi presekala sukanec.

Radostna ga je pogledala: »Tako, pa sva končala. Izvolite!«

»Hvala,« je rekel Vrtačnik, vesel, da je bilo delo že končano. Oblekel si je suknjič in nadaljeval, kot da bi se hotel opravičevati: »Zdaj pa grem. Pozno je že, Janez me čaka.«

»Kdaj boste pa kaj prišli danes domov, moj večni potepuh?« se mu je gospodinja zasmejala v lice.

»Ne vem, gledal bom, da ne bom šel preveč pozno spat.«

»Oh, to vedno pravite, potem pa se primajete po polnoči.«

Vrtačnik je skomignil z rameni in se nerodno zasmegal. Šel je v sobo, vzel svoj kovček, in ko je šel mimo kuhinje, je rekel: »Na svidenje!« To je slišala Nada pa je odprla vrata sobe ter zavpila: »Pa kmalu pridite!«

S hitrimi koraki je stopil k vratom, poln bojazni, da bi se gospodinja ne pokazala v predsobi in ga še kaj vprašala. Zaklenil je za sabo vrata, si oddahnil in počasi odšel po stopnicah proti pritličju.

(Se bo nadaljevalo)

VRTAČNIK

Smiljan Rozman

(Nadaljevanje)

Ko je stopil na ulico, je sonce spet zakril oblak. Bil je majhen kot kepa vate, v sredini nekoliko osivel od prijema umazanih rok. Toda dalje na zahodu so mu sledili še trije večji oblaki in za njimi se je vlekla preko neba temna zavesa, ki se je v ozadju spajala s hribi. Bilo je mirno in soparno in nenadoma se je zazdelo Vrtačniku, kot da bi hodil po tujem pustem svetu pa čeprav je hodil vsak dan tod. Tako je bilo vse drugače. Ulica je bila prazna, pred mostom ob trgu je hitelo le malo ljudi in na desni od trga sta bila parkirana le dva avtomobila. Na živilskem trgu so delavci pospravljali mize in više gori ob spomeniku se je slišalo šumenje brizgajoče vode. Ko je prišel do mosta, je zagledal čistilce. Bili so trije. Gustelj je držal cev, Tomaž mu je pomagal cev vleči, Milivoj pa se je motal okoli hidranta ob kiosku, polnem na pol raztrganih plakatov in reklam. Gustelj in Matevž sta napredovala korak za korakom proti spomeniku in Vrtačnik je bil zadovoljen, ker sta mu kazala hrbet. Če bi ga zagledala, bi ga gotovo poklicala in to bi pomenilo, da bi moral iti potem z njima na dva deci. Ni mu bilo zaradi denarja, toda ni vedel, kaj bi iskal v tem času v bifeju, ker je Francka šla domov, ker je bila za točilno mizo druga natakarica in tudi Janeza bi ne našel notri. Zdaj je bil ta njegov tako priljubljeni bife čisto navaden bife kot sto drugih.

Milivoj ga je le zagledal. Toda Milivoj ni bil z njim tako blizek pa ga je samo pozdravil z roko, ne da bi ga poklical. Kolikor je mogel hitro, je zavil na most in šele na drugi strani, v ozki ulici si je oddahnil. Sonca še vedno ni bilo. Toda to ga zdaj ni motilo, ker je bila ulica ozka, brez sonca tudi takrat, ko se je sonce parilo s strehami starih hiš. Vendar, ko je stopil na križišče in krenil po glavni ulici, je sonce padlo z oblaka kot velika rumena žoga ter obviselo na sivkastomodrem nebu. Senca hiš se je prikotalila prav do Vrtačnikovih nog, zastrl si je oči ter pogledal v sive senčne zidove, ker ga je slepilo. Zdaj mu je bilo skoraj žal za pusto sivino, katero je prvi hip tako sovražil. Kajti zdaj je bil od nje neprizadet in se je moral spet privajati na rumeno sončno svetlobo. Za to pa je bil prelen, posebno še, ker je vedel, da bodo trije oblaki, ki so sledili prvemu, vsak čas dosegli sonce in ga vsesali vase. Pa je stopil čez cesto v senco hiš.

Na pošti je kupil znamko ter vrgel pismo v poštni nabiralnik. Zdaj je moral iti še k Janezu. Stopil je do trolejbusne postaje.

V trolejbusu se je preril do vrat, tako da bi kasneje laže izstopil. Za njegovim hrbtom se je ustavil moški in ga narahlo potrepljal po ramenu. Obrnil se je. Moški je rekel: »Dober dan, gospod Vrtačnik.«

»Dober dan,« je odvrnil Vrtačnik in se skušal spomniti, od kod moža pozna. Zelo hitro je pozabljal obraze, zato mu je bilo ob takih prilikah vedno nerodno. Včasih je govoril s človekom po pet minut in ni vedel, od kod ga pozna. Skušal se je spomniti med pogovorom, včasih mu je to uspelo, včasih pa se je poslovil, ne da bi vedel, s kom ima opravka.

Spet je pazljivo pogledal moža, toda brez uspeha. Ni se mogel spomniti, kje ga je srečal. Potem ga je vprašal: »Kako se kaj imate?«

Mož je rekel: »Hvala, dobro. Kako pa kaj vaš Ivan?«

Vrtačnik ga je hotel vprašati, od kod pozna njegovega Ivana, toda vedel je, da je to še prerano, ker je upal, da se bo le še spomnil obraza. Odgovoril je: »Hvala. Prav danes mi je pisal. Kar dobro mu gre. Zdaj se bo vpisal v večerni računovodski tečaj.«

»Glejte, glejte. To pa ni napak. To bo pa nekaj zanj. Vedno je imel rad računanje.«

Vrtačnikov obraz se je razjasnil. Zdaj je spoznal pred sabo Janezovega starega učitelja iz nižje gimnazije.

»Ja, veste,« je nadaljeval učitelj. »Vesel sem, če srečam koga od svojih nekdanjih učencev. Ivana bi pa res rad po dolgem času spet videl. To mora biti korenjak.«

»Res,« se je razveselil Vrtačnik. »Za glavo je večji od mene.«

»V Kanadi je, kajne?«

»Da, v Kanadi.«

»Pa bo prišel kaj na obisk?«

»Drugo leto pride, za gotovo,« je rekel Vrtačnik in pogledal na cesto. Žal mu je bilo, ko je videl, da bo moral izstopiti. Obrnil se je k možu: »Izstopiti moram, res škoda. Veselilo me je, da sem vas srečal.«

»Tudi mene,« je rekel mož. »Pa Ivana pozdravite. In če pride, naj me obišče. Bila sva velika prijatelja.«

»Bom, bom,« je hitel Vrtačnik, se še vedno smejal in stopil iz trolejbusa. Ko je trolejbus odpeljal, je nehote pomahal in v očeh je čutil solze. Skoraj jezen je zdrsel z rokavom čez oči, se sam sebi zasmejal in krenil v breg k Janezovi hišici.

Šel je mimo cvetličnih gred, mimo grmov španskega bezga in ko je prišel do zimskega cvetličnjaka, ga je nekdo tiho poklical.

Obrnil se je ter zagledal Janeza, kako je sedel na stopnicah in ga vabil s prstom. Brez oklevanja je stopil k njemu.

Janez mu je pokazal, naj sede zraven njega.

»Kaj pa je?« je vprašal Vrtačnik.

»Mislim, da bom imel tihi teden. Špela je vsa iz sebe. Ko sem prišel domov, je že vse vedela.«

»Kaj?«

»Da sem prodal rože po polovični ceni Vršarjevi Mariji. Ta koza ji je prišla sama povedat.«

»Je pa res koza.«

»Kaj ne. Sicer je pa sama sebi v skledo pljunila. Zdaj ji ne bom nikoli več storil take usluge. Špele pa tudi ne morem razumeti. Morala bi uvideti, da je vsak začetek težak. Poglej, šele prvi dan sem prodajal. In kdor dela, ta tudi greši. Ne morem ji dopovedati, da bo jutri boljše in pojutrišnjem še boljše. Moram ti reči, da me je zelo užalila. Rekla je, da sem prava nula od dedca, da ji je takrat, ko me je poročila, gotovo rasla mrena na očeh, ker drugače sploh ne more razumeti, kako si je naložila na hrbet tak križ, ki ga mora vleči vse življenje. Kako pa je s to stvarjo, dobro veš. Ona me je prisilila tako rekoč, da sem se z njo poročil. Kdo pa v najinem zakonu bolj trpi, bi se dalo govoriti.«

»Kje pa je?«

Janez je pokazal na hišo. »V hiši se kuja. Veš, jaz sem pa tudi karakter. Nisem hotel jesti in prišel sem sem. Vedel sem, da se boš kmalu prikazal, pa sem te čakal. Sicer pa, da ne boš mislil, da sem lačen. Kar dobro sem se nadeval salame in kruha. Samo ona ne sme nič vedeti. Naj ima moralnega mačka, da nisem zaradi nje nič jedel.«

»Kaj boš pa drugače storil?«

»Ne vem še, kaj. Videl bom, kako se bo obnašala naprej. Zdaj samo čakam. Boš?«

Izza cvetličnih lončkov je privlekel steklenico in jo ponudil Vrtačniku. Vrtačnik jo je odprl in poduhal. Bil je tropinovec. Streslo ga je. »Ne morem tega. Prevroče je.«

»Ah, kaj,« je rekel Janez. »Kar potegni.«

Vrtačnik je zamižal in naredil požirek. Sprva se mu je zdel okus v ustih odvraten, nemogoč, toda potem ko je občutil pekočo tekočino v grlu, se je odvratni okus v ustih izgubil in potegnil je še enkrat.

»No, vidiš,« je rekel Janez, vzela steklenico in naredil dva požirka.

»Skoraj bi rekel, da danes pijem iz obupa. Človek hoče narediti najboljše, kar more, misli, da bo s tem ženo razveselil, pa ti babnica vse pokvari.«

»Se bosta že pobotala,« ga je potolažil Vrtačnik.

Zunaj se je temna zavesa, obešena prek neba, potegnila prav do sonca ter ga zakrila. V bezgovo grmovje je planil veter, preskočil na pot ter dvignil vrtinec prahu in smeti.

Vrtačnik je rekel: »Mudi se mi. Nevihta bo.«

»Zdaj je že prepozno. Vsak čas se bo ulilo. Počakaj, ne bo trajalo dolgo. Potem dobiš rože in greš.«

Vrtačnik je pogledal na uro. Res je imel še dosti časa. Prikimal je in rekel: »Prav.«

Nad hišo, vrtom in mestom spodaj v kotlini je visela siva zavesa. Veter je postal hujši, da je nosilo listje in smeti v stekleno steno zimskega cvetličnjaka in da je steklo prasketalo. Janez je zaprl priprto stekleno krilo, ker je bil prepričan. Potem so začele na poševno stekleno steno udarjati debele kaplje. Vedno gosteje, dokler se niso strnile v ploho. Janez je zaprl vrata cvetličnjaka, naredil požirek, ponudil steklenico Vrtačniku in rekel: »Uživam, če poleti pada dež.«

Iz cvetličnjaka se je videla skozi ploho hišica kot siv, raztrgan kvadrat. Voda je drla po poti mimo cvetličnjaka in nosila za sabo ovelo listje in smeti. Veter se je zaganjal v bezgovo grmovje in s hišne strehe je padla opeka ter se s truščem razbila na cementu pred hišo.

Takrat so se vrata hiše odprla in zagledala sta med njimi Špelo. Glavo je imela zavito v debelo volneno ruto in le spredaj so se ji iskriale drobne oči, izgubljene globoko v njenem zaradi otekline spačenem obrazu. Na sebi je imela delovni plašč, v katerem je prodajala na trgu rože, v roki je držala dežnik. Obupano je zrla na vrt in v dež, ki je lil na pot in gredice. Primaknila je k ustom dlan in zavpila s smešnim glasom: »Janez!«

Janez je namignil Vrtačniku ter se zadovoljno nasmehnil.

Takrat je za hišo treščilo.

Videla sta, kako se je Špela prestrašena umaknila v hišo in kako so za njo zaloputnila vrata. Toda kmalu nato se je spet prikazala med vrati in obupano zavpila v dež: »Janez, Janezek, dragi!«

Janez je odprl vrata cvetličnjaka in zavpil, kar se da užaljeno: »Kaj pa je?«

»Pridi že enkrat. Strah me je!«

»Naj te le bo!« je zavpil Janez skozi dež.

»Janez, ne bodi vendar tak. Bojim se!«

»Kar. Boš vsaj vedela, kako lepo ti bo sami!«

»Janezek, ne bodi tak!« Zdaj je jokala.

»Kakšen?«

»Tak brezsrčnež!«

»To bi lahko tebi rekel. Česa takega, kar si mi danes ti zmetala v obraz, mi še nihče v življenju ni. Še pri vojakih so boljše ravnali z mano.«

»Janez, nisem mislila resno!«

»Kaj pa rože, a?«

»Saj jih boš lahko še naprej prodajal. Prisežem ti, samo pridi. Vsak dan jih boš lahko peljal na trg, dokler ne ozdravim.«

»Kaj mi pa to pomaga. To se pravi dva, tri dni!«

»Lahko boš prodajal tudi kasneje. Oba bova prodajala!«

»Na to ne pristanem. Da me bodo babnice imele za tvojega vajenca. Svoj štant hočem imeti!«

Treščilo je in Špela je spet utonila v veži hiše. Čez nekaj časa se je njena siva postava spet zarisala med vrati: »Janez, dobil boš štant, samo pridi!«

»In voziček!«

»Dobro, tudi voziček. Samo pridi. Popravila bom stari voziček. Imel boš svoj voziček, samo pridi že enkrat.«

Janez se je namuznil, zadovoljno pogledal Vrtačnika, vzel iz kota star dežnik in rekel: »Pojdiva!« Stopil je pred cvetličnjak, odprl dežnik in stisnjena sta krenila po poti proti hiši.

Špela je jokala med vrati in si brisala solze. Ko je zagledala Vrtačnika, ji je postalo nerodno, da je vzkliknila ter sklenila roke.

V veži je rekla Špela Vrtačniku: »Glejte, kaj dela z mano nesrečnico. Prav nič ga ne briga, da sem bolna. Bi bili vi tudi taki s svojo ženo?«

»Špela,« je rekel Janez. »Spet začenjaš!«

»Ja, ja, je že dobro,« je rekla Špela prestrašeno. »V sobo stopita.« Zaprla je vežna vrata in stopila za njima. Pogledala je skozi okno na vrt in rekla: »Kot da bi se odtrgal oblak. Samo da ni toče. Vse bi pobilo.«

Janez in Vrtačnik sta sedla k mizi. Zunaj je zagrmelo in Špela se je prestrašena primaknila k Janezu. Janez je pogledal Vrtačnika ter mu namignil. Potem je prijel Špelo za roko, jo prižel nase in rekel: »Tako, punca, zdaj se pa nič ne boj.«

Špela si je brisala oči, zadovoljna, da ni več sama. Zunaj je lil dež in pel veter in grmovje se je upogibalo pod njegovimi sunki. V sobi je tiktakala stara stenska ura.

Janez je pogledal Vrtačnika: »Zdaj bi mi lahko naredil tisto zadevo.«

»Kaj?« je vprašal Vrtačnik.

»Reklamo za rože.«

Vrtačnik se je spomnil na razgovor v bifeju. »Lahko,« je rekel. »Samo lepenko mi daj.«

»Prav,« je rekel Janez, pogledal Špelo in nebo in še dodal: »Je že mimo. Ne bo več grmelo.«

Prestrašena Špela je hotela nekaj reči, toda ni si upala z besedo na dan. Ko je Janez vstal, se je presedla bliže k Vrtačniku. Janez je šel k omari in vzel iz nje kos debele lepenke. Pogledal je Vrtačnika: »Je dobra?«

Vrtačnik je pokimal z glavo: »Dobra.« Potem je vzel iz svojega kovčka svinčnik in rekel: »Zdaj me ne moti. Moram si nekaj dobrega izmisliti.« In začel je razmišljati o reklamah za rože.

Janez je zadovoljno opazoval njegove šepetajoče ustnice. Špela pa je radovedno prehajala s pogledom od enega do drugega, ne da bi si upala kaj pripomniti.

Zunaj se je moker vrt bliskal v popoldanskem bakrenem soncu. Špela je postavila na mizo narezek, liter vina in kruh ter nalila dva kozarca. Sama je popila šilce žganja in pripomnila, da dela to zaradi zoba.

Janez je nazdravil Vrtačniku, ta pa je le raztreseno pokimal, izpil kozarec in se spet zatopil v svoje delo.

Ko je imel naččkane tri liste papirja, se je zadovoljno oddahnil in pogledal Janeza. »Mislim, da sem zadel v črno.«

»Prečitaj že enkrat, kaj si potuhtal,« je rekel nestrpno Janez.

Vrtačnik je čital počasi, s poudarkom:

»Cvetica je najlepši dar,
povsod, za vsakogar!«

Radovedno je pogledal Janeza.

Janez je zadovoljno pokimal in rekel: »Ni slabo.« »Kaj pa to?« je nadaljeval Vrtačnik: »Lepa roža opozarja, da je od Janeza vrtnarja.«

Janezu se je razlezel obraz. Zmagoslavno je pogledal Špelo in rekel: »Odlično!«

Špela je rekla s strahom: »To je nelojalna konkurenca.«

»Kaj se pa ti jeziš. Danes so moderni časi in kupca moraš v pravem trenutku osvojiti.«

Vrtačnik je pokimal in spet bral: »Dobro jutro, dober dan, sveža roža vsaki dan!«

»Tudi dobro,« je rekel Janez in po premisleku dodal: »Veš kaj, kar tisto mi napiši: »Lepa roža opozarja...«

»Prav,« je rekel Vrtačnik in z rdečo vodeno barvo napisal na lepenko reklamo.

Ko sta se Vrtačnik in Janez dajala z narezkom in splakovala usta z vinom, je Špela tiho sedela ob praznem šilcu in gledala reklamo na beli lepenki.

Senca se je dotaknila okna in Vrtačnik je pogledal na vrt. Rekel je: »Zdaj pa moram iti.«

»Rože si kar sam naberi,« je rekel Janez. Potem se je nečesa spomnil: »Ti, piši, prosim, Ivanu, naj ti spet pošlje kakšen koledar s slikami.«

»Dobro, bom,« je rekel Vrtačnik. Vstal je.

»Počakajte, grem z vami,« je hitela Špela in vzela iz omare škarje za rezanje cvetja.

Janez je vstal, ne da bi kaj rekel. Vrtačnik se je nenadoma spomnil na bife in zaskrbljeno pogledal Janeza: »Se boš kaj pokazal jutri?« Bifeja ni mogel omeniti zaradi Špele.

Janez se je nerodno popraskal po vratu. Ni vedel, kaj naj odgovori. Potem se je zazrl v Vrtačnika: »Na vsak način bom skušal priti. Kot po navadi.«

Vrtačnik si je oddahnil in ga hvaležno pogledal: »Pa na svidenje!«

»Živio,« je rekel Janez in vzdignil roko v pozdrav.

Pred vrati hiše si je Špela še skrbneje zavila ruto okoli glave. Potem sta šla po razmočeni poti do gredic z gladiolami. Špela mu je rekla: »Danes vzemite gladiole. Tako lepih že dolgo nisem imela.« Ne da bi vprašala Vrtačnika, jih je začela rezati in vsako je nalahko stresla, ker so bile mokre od dežja.

Ko jih je imela že toliko, da jih je komaj držala v roki, je rekel Vrtačnik: »Dosti je, gospa Špela. Samo podrežite mi jih malo, da jih bom lahko spravil v kovček.

Špela je prikimala.

Vrtačnik je imel rože že v kovčku, pa sta še vedno stala drug ob drugem, ker je Vrtačnik vedel, da mu hoče Špela še nekaj povedati. Vprašujoče se je zazrl v njene majhne oči.

Špela je vprašala zaskrbljeno: »Bi meni tudi napisali reklamo?«

Vrtačnik se je v sebi zasmel. Resno je rekel: »Če želite, lahko. Tudi za vas bom nekaj iztuhtal.«

»Prosim,« je rekla vsa srečna Špela. Potem ga je resno pogledala: »Kaj pa vi pravite k novemu Janezovemu popadku?«

»Ja, delati hoče,« je rekel Vrtačnik, ne da bi kaj premišljeval. Nič drugega mu ni prišlo na pamet.

»Za to bi se lahko odločil pred tridesetimi leti in ne zdaj. Vse mi bo pokvaril. Sama ne vem, kaj naj storim.«

»Morda mu bo pa uspelo.«

Špela je zamahnila z roko: »Ne poznate ga, gospod Vrtačnik, samo zgubo bom imela z njim.« Pomolčala je in rekla veseleje: »Naj bo, kakor hoče, samo na reklamo ne pozabite. In še nekaj. Drugi teden, prosim, če bi spet pregledali račune, zaradi davkov. Pa sina pozdravite.«

»Bom,« je rekel Vrtačnik. Zdaj se je zavedel, da je skrajni čas, da gre, ker bodo drugače zaprli pokopališče. »Na svidenje!«

»Na svidenje, gospod Vrtačnik! In če je le mogoče, vplivajte na Janeza, da bo opustil svoje novo delo. Vse mi bo pokvaril.«

»Poskušal bom,« je rekel Vrtačnik in pomislil, da bi tudi njemu bilo ljubše, če bi Janez ne delal in bi tako lahko z njim posedal v bifeju.

Z dolgimi koraki je odšel z dvorišča na cesto in naprej proti trolejbusni postaji.

V gostilni se je trlo ljudi, soba je bila zadimljena, da je bila rumena luč podobna pajčevinasti krogli. Smrdelo je po pečenki in prazenem krompirju.

Vrtačnik je sedel v kotu, pred sabo je imel tri deci črnine in s priprtimi očmi je zrl po prostoru proti vratom v želji, da bi se že končno prikazal kakšen znanec, s katerim bi lahko poklepetal. Lahko bi šel domov, ker je bila ura šele deset, toda najhuje mu je bilo, če je zvečer legel v posteljo pa potem bedel, ne da bi mogel zaspati. Za gotovo je vedel, da tega zdaj ne bo zmogel, ker ni bil dovolj utrujen. Ležal bi v postelji, zrl v strop, se obračal zdaj na levo zdaj na desno, štel ovce, razmišljal o vsem mogočem pa spet skušal ne misliti na čisto nič in izključiti možgane. Toda možgani bi bili lepo urejeni, delali bi kot brezhibna ura, katere ni mogoče ustaviti. Prižgal bi luč, vzel z nočne omarice kriminalni roman pa bi bral, dokler bi ne začutil, kako mu lega na veke svinec. Takrat bi ugasnil luč in zaspal. Toda vedno ni bilo tako. Včasih se je zgodilo, da je spet začel razmišljati, spet je postal buden, spet je prižgal luč in je čital.

Ura je bila šele deset in prav nič se mu ni ljubilo domov v sobo, kjer bi moral ležati med štirimi stenami sam. Vsak večer se je v sobi počutil osamljenega, skoraj nesrečnega. Zdelo se mu je, da je zaprt v svinčenem zaboju, da ne bo nikoli več mogel čez prag sobe. Ostal bo notri, ljudje bodo pozabili nanj in moral bo umreti.

Sedel je stisnjen v kotu. Pri mizi so bili trije študentje in dve študentki in govorili so o hribih, ne da bi se zmenili zanj. Njemu je bilo to všeč. Lahko je nemoteno poslušal razgovor in v mislih v njem sodeloval, ne da bi se vanj vmešaval. Ni mu bilo treba spregovoriti besede.

pa se je vendar z njimi pogovarjal. Govorili so o hribih, on se je spomnil na pismo iz Kanade in vedno bolj ga je mikalo, da bi tem mladim ljudem nekaj o tem povedal. Sklenil je, da bo popil še kozarček in se kasneje vključil v pogovor, ker mu bo potem beseda tekla bolj gladko. Nagnil je kozarček k ustom, ga izpraznil in se spet zazrl v vrata.

Potem ni mogel več vzdržati. Ozrl se je po omizju in rekel: »Moj sin tudi hodi v hribe.«

Študentje so ga presenečeno pogledali, in ko so se znašli, je tisti, ki je sedel zraven njega, vljudnostno rekel: »Kaj res?«

»Res. Toda ne tukaj. V Kanadi.«

Študentje so ga z zanimanjem pogledali in tisti ob Vrtačniku je rekel: »Ja, tam morajo biti lepi hribi. Koliko časa pa je že v Kanadi?«

Vrtačnik je rekel brez oklevanja: »Zdaj bo štirinajsto leto.«

»To je pa kar lep čas. Pa vas kaj obišče?«

Vrtačniku je postalo nerodno: »Do zdaj ni prišel. Saj razumete. Pot je dolga. Toda drugo leto za gotovo pride.«

»Ja, tam morajo biti lepi hribi,« je spet ponovil fant ob Vrtačniku, potem se je obrnil k družbi in prešel na staro temo.

Zdaj Vrtačnik ni več gledal v vrata sobe, ker mu je bilo v družbi prijetno in se mu ni več zdelo potrebno, da bi kdo prišel. Študentje so nadaljevali s pogovorom in on je včasih tudi rekel katero, čisto kratko, samo da bi ne pozabili nanj.

Ko se je slučajno ozrl proti vratom, je zagledal v rumenem dimu prodajalca srečk. Stal je med vrati, oblečen v dolg, natrgan plašč, mnogo pretežak za to letno dobo, in pod pazduho je stiskal oguljeno usnjeno mapo s srečkami. Stal je ter gledal po sobi, dokler ga ni natakarica odrinila stran in rekla: »Ne delajte nam napote.«

Prodajalec srečk se je umaknil, ne da bi se ozrl na natakarico. Potem je odprl mapo, stopil k prvi mizi, se nagnil nad ljudi in rekel: »Kupite srečke. Jutri je žrebanje.«

Vrtačnik se je spomnil na srečko, se tiho nasmehnil in v sebi čutil skrivno upanje, da bo zadel.

Pri mizi je še vedno tekkel razgovor o hribih. Zdaj so bili pri zimi in smučanju.

Vrtačnik se je vmešal in rekel: »Nekoč mi je pisal, da v Kanadi zapade po tri metre snega. Nikamor ne moreš iz hiše.«

»Ja, seveda, tam že,« je rekel fant. Ostali so prikimali in ena izmed deklet je rekla: »V Kanadi primanjkuje žensk. Statistično je ugotovljeno, da se vsaka ženska, ki pride tja, čez tri mesece poroči.«

»To bi bilo nekaj zate,« je rekel fant, ki je sedel zraven Vrtačnika, in vsa družba se je zasmejala.

Takrat je prišel prodajalec srečk do mize in vprašal: »Kupite srečke, jutri žrebanje.«

»Nimamo sreče,« je rekel eden izmed študentov in drugi: »Pa denarja tudi ne.«

Prodajalec srečk je pogledal Vrtačnika in Vrtačnik je rekel skoraj ponosno: »Sem že kupil.«

»Pa kupite še eno,« je rekel prodajalec srečk.

»Danes sem jo kupil, prav od vas.«

Takrat ga je prodajalec srečk pogledal pozorneje in videlo se mu je na obrazu, da ga je spoznal. »Saj res. Na križišču, kaj ne?«

Vrtačnik je zadovoljno pokimal. Prodajalec srečk je nadaljeval: »Ne pozabite name, če kaj zadenete. Mislim, kaj velikega. Zbogom!« je rekel, zaprl mapo in odšel iz sobe.

»Redno igrate loterijo?« ga je vprašal fant, ki je sedel zraven njega.

»Ne, samo slučajno sem kupil srečko,« je rekel Vrtačnik, poln zadovoljstva.

Fant je skomignil z rameni in rekel, kot da bi se opravičeval: »Jaz nimam sreče.«

»Zato jo imaš pa v ljubezni,« je rekel drugi. Vsa družba se je spet zasmejala, Vrtačnik pa se je spomnil na Nado.

Kasneje so pili skupaj kot stari znanci. Vrtačnik jim je povedal, da Ivan igra nogomet, da se je vpisal v računovodski tečaj, da je našel dobro veselo družbo in da se bo morda oženil z nekim dobrim domačim dekletom. Nadinega imena ni omenil. Bil je vesel in srečen, ker so ga z zanimanjem poslušali, in prav nič mu ni bilo žal, da ni ta večer v gostilni srečal nobenega znanca.

(Se bo nadaljevalo)

VRTAČNIK

Smiljan Rozman

(Nadaljevanje)

Ko je ostal na ulici sam in gledal za družbo, ki je tekla čez cesto, da bi ujela trolejbus, je začutil v sebi praznino in osamljenost in počutil se je utrujenega, starega in zaspanega. Toda čeprav je vedel, da bi moral zdaj v posteljo, si je nezadržno želel še nekoga srečati. Z negotovimi koraki je krenil čez cesto in stopil v kavarno.

Hodil je med mizami in iskal znance, in ko je šel mimo dveh moških, ne da bi ju opazil, je eden od njiju rekel drugemu: »Pusti ga, če ne naju bo spet moril s svojim Ivanom.« Drugi je prikimal in sklonil glavo.

Toda ko se je vračal, ju je le opazil. Stopil je k mizi in pozdravil: »Dober večer!«

»O, dober večer,« je rekel prvi. »Kako se kaj imaš?«

»Dobro,« je rekel Vrtačnik; čakal je, da ga bosta povabila, naj prisede.

Toda prvemu niti na misel ni prišlo, da bi ga povabil. Pa so se gledali brez besed in prvi je spet zinil kar tako: »Kaj kaj počneš?«

»Nič posebnega,« je rekel Vrtačnik in čutil, kako se mu nabira jeza. Vedel je, da mora takoj iti, če ne, bo na moškega zavpil, morda zagrabil kozarec in ga vrgel ob tla, ali pa moža celo udaril. Zato je rekel s stisnjenimi ustnicami: »Lahko noč,« in ne da bi ju pogledal, zapustil lokal.

Pred kavarno je obstal jezen, osramočen in osamljen. Zdaj je za gotovo vedel, da mora čim prej domov. Krepko je stisnil ročaj svojega kovčka, tako da ga je zaskelala pest, in z dolgimi koraki krenil proti domu. Čez nekaj časa je čutil, da mu jeza počasi splahneva, čeprav je bil še vedno jezen, in venomer je šepetal sam sebi: »Prekleti osel, Vrtačnik. Nič več nisi vreden. Kako moreš dopustiti kaj takega, takega osla res ni na svetu, kot je Vrtačnik, prismojeni starec.« Tako si je dopovedoval, dokler ni prišel do rumene hiše. Tam je občutil v sebi olajšanje, in ko se je spomnil na kavarno, se je brez jeze samo nasmehnil ter se nalahko udaril po čelu.

V veži je pritisnil na gumb in se začel ob tihem brnenju avtomata počasi vzpenjati proti četrtemu nadstropju. Stopnišče je bilo tiho, objeto z rumeno svetlobo. Ko je na prehodu med pritličjem in prvim nadstropjem pogledal na dvorišče, je ležalo tam temno, kot polito s

tinto. Zidovi so bili črni in le v četrtem nadstropju je bilo razsvetljeno Franckino okno in spodaj je sekal temo dvorišča snop rumene luči, ki je prihajal iz ulice na drugi strani hiše. Pod njim se je vrstilo pet rumenih kvadratov stopnišča, ki so se čez dvorišče vzpenjali proti nasprotnemu zidu hiše.

Spet je pogledal v rumeni kvadrat v četrtem nadstropju ter ves vesel odšel proti vrhu. V tretjem nadstropju je postal, ker je vedel, da bo luč ugasnila in bi, če bi šel naprej, ostal v temi. Stopil je k oknu, poslušal brnenje avtomata v pritličju in gledal v rumeni kvadrat, ki mu je bil zdaj bližji in večji. Slišal je, kako se je v avtomatu premaknil sprožilec in luč je ugasnila. Zdaj je bil rumeni kvadrat večji in svetlejši, tako blizu, da bi ga lahko otipal s svojo veliko dlanjo. Stopil je k steni ter pritisnil na gumb. Spet se je znašel v prazni rumenkasti svetlobi. Krenil je naprej v četrto nadstropje.

Kolikor se je le dalo tiho je odklenil in zaklenil za sabo vrata. Toda kot nalašč mu je ključ zdrknil iz roke in padel na tla. Jezen se je ugriznil v ustnice. S težavo se je pripognil, otipal ključ, ga krepko stisnil v pest ter spravil v žep. Po prstih je šel skozi predsobo. V gospodinjini sobi je zaškripala postelja. Nenadoma se je zbal, da se bodo vrata odprla in da bo zagledal med njimi gospodinjino v dolgi domači halji, poškopljene z modrimi rožami. Gospodinjino z navitimi lasmi in širokimi, nasmejanimi usti. Naredil je dva velika koraka, odprl vrata svoje sobe, stopil vanjo ter se zaklenil. Stal je nekaj časa pri vratih ter poslušal. Tiho je bilo, nobena vrata se niso odprla. Hotel je prižgati luč, toda v tistem trenutku se je spomnil na Francko. Odložil je kovček ter stopil k oknu.

Zdaj je imel rumeni kvadrat pred sabo. Bil je velik in razločen kot diletantska oljnata slika. Dobro je videl Franckino posteljo in mizo ob postelji in stol, na katerem je sedela Francka. Na mizi je bila steklenica in pred Francko kozarček z likerjem. Še nekdo je bil z njo. Toda kolikor se je trudil, ni ga mogel videti, ker je bil oni skrit za zaveso. Vedel je samo, da je moški. Razločno je slišal, kako ji nekaj pripoveduje. Francka je držala v roki kozarček, namočila je ustnice in ga postavila na mizo. Potem se je nečemu široko nasmejala, da je smeh padel prav na dno črnega dvorišča in se odbil od zidov hiše.

Vrtačnik je sprva gledal vse to z zanimanjem, toda vedno bolj je občutil, kako se mu nabirata v prsih razočaranje in jeza. Najraje bi zaprl okno in povlekel zaveso čezenj. Pa se ni mogel ločiti s pogledom od Franckine sobe.

Francka je nalivala gostu kozarček. Prav dobro je videl njene smehljajoče ustnice, nalahko priprte, in roko, ki se je tresla, kajti

polila je nekaj likerja po mizi. Morala je vzeti cunjo. Ko je brisala mizo, je videl, kako jo je moška roka povlekla k sebi. Zdaj jo je izgubil s pogleda in videl le dve komaj opazni senci za zaveso in slišal Franckin smeh, ki se je počasi izgubljal, dokler se senci nista združili in je nastala tišina. Pa ne za dolgo, ker je Francka spet sedla na svoj stol, vrgla cunjo, ki jo je imela še vedno v roki, v kot sobe in na dušek izpraznila kozarček. Vedel je, da ji je nekoliko nerodno pa tudi prijetno. Potem je pogledala gosta za zaveso ter se mu zaljubljeno nasmehnila.

Vrtačnik je bil jezen in razočaran, čeprav si je skušal dopovedati, da je to, kar Francka počne, čisto prirodno in da bi on na njenem mestu storil prav tako. Toda ni mogel razumeti, da te ustnice, ki so nekoč poljubovale njegovega sina, poljublja zdaj drugega. Zdelo se mu je, da ga je Francka v nečem prevarila, ne da bi vedela kaj o tem, in da ga je okradla za nekaj, kar je leta nosil v sebi. Vedno si je dopovedoval, da nima Francka z nikomer nič in da še vedno misli na Ivana. Čeprav ni temu popolnoma verjel, se je opajal s to mislijo. Pravzaprav bi mu bilo vseeno, če bi s kom kaj imela, važno je bilo le, da bi on tega ne vedel. Zdaj pa ga je postavila pred dejstvo in mu razbila vsa njegova sanjarjenja. Zdaj je prav dobro vedel, da se bo danes zgodilo tisto, in prav dobro je vedel, da je za zaveso šofer.

Spet si je dopovedoval, kako neumno je gledati v ta rumeni kvadrat. Moral bi leči in poskušati zaspati. Toda stal je kot prikovan. Še huje. Pristavil je stol in sedel.

Francka se je naslonila na mizo. Izza zaves se je prikazala šoferjeva roka ter se zarila v njene lase. Francka je imela mehke, dolge lase, zavite na temenu, kot je bila moda, in šoferjeva roka se je zarila v lase, tako da je glavnik popustil in so se lasje vsuli po ramenih. Francka je z obema rokama božala roko in roka je še vedno rila po laseh in potem ji je prišla na pomoč še druga roka in zdaj je bila Franckina glava med dvema dlanema čisto majhna, nebogljena, kot ujeta v klešče.

Roke so se skrčile, šoferjev obraz se je primaknil k Franckini glavi in roke so spolzele čez ramena kot dva pajka ter se oprijele ramen in Franckina glava se je izgubila na šoferjevih prsih. Nekaj časa ni bilo videti ničesar, potem je šofer vzdignil Franckino glavo in jo poljubil na oči, na čelo in potoval z ustnicami čez lice, dokler se ni ustavil na njenih ustih. Franckine roke so se sklenile okoli njegovega vratu. Šofer jo je za trenutek spustil, pogledala sta se, se zasmejala pa spet prižela. Šofer je primaknil svoj stol k Francki in sedel tako, da sta se dotikala z nogami, da jima je bilo lepše. Spustil je roko niže

na Franckine prsi ter se z njimi igral. Dvakrat je skušala Francka roko odstraniti, potem pa je pustila, da je roka delala, kar je hotela.

Čez čas je šofer vstal in vzdignil s sabo tudi Francko. Zdaj sta stala pri mizi in zakrila luč na nočni omarici, tako da sta izgledala kot veliki senci. Spet sta se poljubovala, nemirneje kot prej, in šoferjeva roka je potovala po Franckinem hrbtu kot velika, bela žival, dokler se ni ustavila in skrila v laseh. Francka se ga je oklepala okoli vratu, kot da bi se bala, da bi jo morda v trenutku ne odrinil od sebe, in da bi ne padla na drugo stran sobe.

Vrtačnik je drhtel in občutil je v sebi napetost, ki se mu je začela počasi zgoščati v glavi in mu pritiskati na lobanjo. Z obema rokama se je prijel za glavo ter jo stisnil, da ga je zbolelo. Zdaj mu je bilo boljše, čeprav se je še vedno tresel. Oprijel se je okenskega okvira in se skušal umiriti.

Šofer in Francka pa sta stala sredi sobe kot grobo izklesan kip iz sivega marmorja ter so poljubovala, dokler je šofer ni vzdignil, odnesel do postelje ter jo položil nanjo. Francka se je skušala braniti, vstati, toda le za hip, kajti, ko je šofer legel zraven nje, se ga je spet oklenila z rokami. Šofer ji je počasi odpenjal bluzo, gumb za gumbom, in Franckina roka je na slepo iskala stikalo za luč na nočni omarici, dokler ni slednjič luči ugasnila. Zdaj je rumeni kvadrat izginil in pred Vrtačnikom je zazijala črna praznina, do katere je skušala splezati medla svetloba iz prehoda v pritličju.

Vrtačnik si je utrujen potegnul z dlanjo čez obraz ter se sesedel v dve gubi. Bil je utrujen in razočaran. S težavo se je vzdignil, počasi oddrsal do postelje, se slekel in legel.

Potem je dolgo zrl v strop in si skušal dopovedati, da je neumen starec, ki ne razume mladine, da bi se moral pravzaprav ljubezni med šoferjem in Francko veseliti. Toda zmeraj znova mu je pred oči prihajala reka s prodom, z grmovjem, s Francko in Ivanom. Potem se je spomnil na Nado in začel razmišljati o njej, čeprav se mu je še vedno v misli vpletala Francka. Toda trudil se je, da bi imel pred sabo le Nadin obrazek, in to mu je počasi uspevalo, dokler ni ob njem zaspal.

Zbudil se je šele ob devetih, skoraj vesel, in šele ko je pogledal skozi okno, se je spomnil na Francko in šoferja. Sprva ga je zasklelo, toda kasneje je odgnal misel nanju in sklenil, da bo skušal biti do njiju neprizadet, da ju bo imel za človeka, katera pač človek sreča na ulici, ju pogleda in gre mimo njiju, ne da bi veliko razmišljal o tem.

Stopil je na tla in šel bos po hladnih tleh k oknu. Hlad mu je prijal. Pogledal je na dvorišče in videl, da so bile posode za smeti zmetane ob steni brez reda. Vedel je, da je bil avtomobil podjetja »Snaga« že na dvorišču, ter bil zadovoljen, ker ga niso delavci danes zbudili. S strahom se je spomnil na bife. Vendar je strah že naslednji hip skopnel, ker je spoznal, da zdaj v bifeju nima več kaj iskati. Še dovolj časa ima, da bo šel k Janezu, k Bajcu in v kavarno. Potem je začel razmišljati, da bo moral najti kak drug lokal, kjer bo ob dopoldnevih posedal. Toda to razmišljanje je kasneje opustil, ker se je odločil, da bo vprašal o tem Janeza. Zdaj se je spomnil, da tudi Janez ne bo imel več toliko časa za bife, ker prodaja rože. Za hip je pomislil, da bi tudi on lahko našel kakšno delo, nekaj honorarnega, nekaj uric na dan, in sklenil je, da se bo tudi o tem z Janezom pomenil.

Oblekel se je, umil in obril.

V kuhinji mu je rekla gospodinja z osladnim glasom: »Oh, moram vam povedati, veste, da nisem danes skoraj nič spala. Zaradi vas!«

»Kako pa to,« se je začudil Vrtačnik.

»Zaradi vaše srečke. Vso noč sem mislila na srečko.« Zahihitala se je. »Slišala sem, kdaj ste prišli. Celo vstati sem mislila, toda potem sem le ostala v postelji. Danes zvečer boste že vedeli, če ste kaj zadeli. To me pa res zanima.«

Vrtačnik je pokimal in tudi v njem je začelo rasti zanimanje za srečko, čeprav si je dopovedoval, da je to neumno in da tako ne bo ničesar zadel.

»Pomislite, tudi Nada je vsa iz sebe. Pri njej je še huje. Ona je prepričana, da boste zadeli. Rekla je, da najprej zadenejo priložnostni, slučajni igralci, kot ste vi. Vso hišo ste razburili s to srečko, res.«

»Tega pa nisem hotel,« se je opravičeval Vrtačnik. »Kar tako sem jo kupil.«

»Že, že,« je nadaljevala gospodinja. »Toda sami vidite, kaj ste s tem naredili. Sicer sva vam le hvaležni, ker ste prinesli v hišo nekaj razburjenja. Drugače je tako dolgočasno. Prav nič se ne zgodi.« Zadnje besede je rekla s posebnim prizvokom, kot da bi mu nekaj očitala.

Rekel je: »Če zadenem, vaju povabim na večerjo. Prav zares.« Potem se mu to, kar je rekel, ni zdelo dovolj prepričljivo pa je popravil: »Tudi če ne zadenem, vaju povabim na večerjo.«

Gospodinja se je zasmejala: »To bo Nada vesela!«

Zunaj je zazvonilo.

Vrtačnik je vstal, rekel: »Pismonoša,« in odšel v predsobo. Odprl je skrinjico, vzel pismo ter se vrnil v kuhinjo.

Gospodinja ga je radovedno gledala, on pa je rekel: »Od sina.«

»Spet,« se je začudila gospodinja. »Saj vam je včeraj pisal.«

»Morda je kaj važnega,« je rekel Vrtačnik. »Grem ga prečitat.« Odšel je v svojo sobo, sedel za mizo, odprl kuverto, prečital pismo, potem kuverto strgal in dal pismo v drugo kuverto, ki jo je imel pripravljeno v kovčku. V kuverto s kanadskimi znamkami.

Ko se je vrnil v kuhinjo, je rekel gospodinji: »Nič ni. Vse je v redu. Piše samo, da je bil že prvič v šoli in da so mu zvišali plačo.«

»To je pa res dobra novica,« je rekla navidezno vesela gospodinja.

Vrtačnik je pokimal, naredil požirek kave in vstal: »V mesto grem. Na svidenje!«

»Tako malo ste doma in meni je tako dolgčas. Res bi bili lahko malo več doma.«

Vrtačniku je bilo nerodno, ker ni vedel, kaj naj odgovori. Nervozno si je trl prste, gledal v tla kot šolarček in bil jezen, ker je vedel, kaj mu gospodinja s tem očita. Ko se je zbral, jo je pogledal in rekel: »V bodoče bom skušal biti več doma.«

»Nisem tega rekla zaradi sebe. Nada vas pogreša. Če ste zdoma, je tako dolgčas.«

»V bodoče se bom potrudil. Verjemite mi.«

Gospodinja se je zasmejala: »Včasih se mi zdite kot velik otrok. Moški morate imeti nekoga, da gleda na vas.«

»To pa res, ja,« je rekel Vrtačnik in smeje odšel iz kuhinje, hitro, kolikor je mogel.

Janeza je našel na trgu za rožami. Na palici sončnika je imel obešeno lepenko z reklamo. Že od daleč mu je kazal z roko, naj pohiti. Široko se je smejal in kazal svoje zarjavele zobe. Ko je prišel Vrtačnik k njemu, je rekel: »Pomisli, pol rož sem že prodal, in to po normalnih cenah. Res sem se moral hudičevo kregati z babnicami, saj vidiš, kaj so naredile.«

Zdaj je šele Vrtačnik opazil, da so se ostale prodajalke umaknile nekaj metrov stran in da je Janezov štant stal na samem. »Ničesar nočejo več imeti z mano. To je vse skuhala Micka, tista, kateri sem včeraj prodal rože po polovični ceni. Samo meni je to malo mar. Ti, napisal mi boš še nekaj reklam, tako da jih bom lahko zamenjaval.«

Zdaj se je spomnil Vrtačnik, da je tudi Špeli obljubil reklame. Rekel je: »Tudi Špeli sem obljubil.«

Janez ga je sprva nejevoljno pogledal pa zamahnil z roko: »No ja, Špeli že lahko, saj ostane v familiji.« Potem je prebrisano pomežiknil

z očmi. »Pomisli, čeprav prodajam rože, bom lahko šel s tabo v bife. Našel sem zamenjavo.« Pogledal je okoli sebe in zažvižgal skozi prste.

Vrtačnik se je radovedno ozrl po trgu. Videl je, kako je čistilec čevljev, ki je sedel ob steni skladišča, vstal ter se napotil z zibajočimi koraki proti njima.

Takrat se je Vrtačnik spomnil, da nima v bifeju kaj iskati. Rekel je Janezu: »Veš kaj, v bife ne grem.«

Janez ga je začudeno pogledal: »Zakaj?«

Vrtačnik je okleval: »Nekaj sem zvedel o Francki. Ne morem tja. Preveč bi mi šla na živce.«

»Zaradi Francke?«

»Da.«

»Kaj pa je naredila, te je užalila?«

Vrtačnik je skomignil z rameni. »Užalila, to je težko reči. Pravzaprav me je razočarala. Saj veš, šofer. Prav si imel.«

»A,« se je začudil Janez. »Rekel sem ti.«

»Prav si imel.«

»Kaj pa zdaj? Poglej, naročil sem fanta, pa ne moreva v bife. Kaj če bi zamenjala lokal?«

»Tudi jaz sem na to mislil. Toda ne vem, kaj bi v drugem lokalu delal. Saj veš, da sem hodil v bife zaradi Francke. Vendar prav imaš. Drugam greva. Moram se pogovoriti s tabo.«

Takrat je prišel čistilec čevljev.

Janez je pogledal Vrtačnika: »To je Ismet, ta me bo zamenjal.« Vrtačnik je pokimal.

Janez je nadaljeval, zroč v fanta: »Čez urico sem gotovo nazaj. Kot sem ti rekel, cene imaš na listku, tukaj.« Dal mu je listek.

Fant je rekel: »Dobro.«

Janez je rekel Vrtačniku: »Tako, greva! Kar h Kolovratu, tam je dobra oštarija.«

Odšla sta čez trg na ulico. Janez je vprašal Vrtačnika: »Si že pisal sinu za koledar?«

»Še ne. Kasneje bom pri Bajcu napisal pismo.«

Janez je zadovoljno pokimal, stopil h kiosku in kupil časopis. Rekel je: »Nisem ga še utegnil prečitati.«

Šla sta mimo stolnice in Vrtačnik je rekel: »Danes mi je spet pisal. Je že bil na tečaju. Pa še nekaj važnejšega je, povečali so mu plačo.«

»Dobra novica,« je rekel Janez. »Danes plačaš ti.« To zadnje mu je tako ugajalo, da se je začel na ves glas smejati. Smeh se je oprijel tudi Vrtačnika pa sta se krohotala, da so se ljudje radovedno ozirali za njima, in krohotala sta se, dokler nista stopila v gostilno.

Pri Bajcu je kot po navadi napisal pismo. Imel je še toliko časa, da ga je nesel spotoma na pošto, potem je počasi krenil proti domu na kosilo.

Na Tromostovju je od daleč zagledal prodajalca srečk, pa je zavil na desno, samo da bi ga ne srečal.

Doma ga je pričakala Nada v predsobi in vzkliknila: »Še paziti nisem mogla v šoli zaradi vaše srečke. Venomer sem mislila nanjo. Bila sem prava norica. Pomislite, ves pouk sem sanjarila, kaj bi kupili, če bi zadeli dva milijona. Kaj mislite?«

»Res ne vem. Nisem razmišljal o tem,« se je smejal Vrtačnik in gledal njene velike modre oči.

»*Week-end* hišico, seveda. Nekje v bližini mesta.«

Vrtačnik je naredil dolg obraz in odkimal.

»Ne norčujte se, no. Da vam povem naprej. Če pa bi zadeli milijon, bi kupili fičota in še ostalo bi vam nekaj.«

»Kdo bi pa vozil?«

»Vi vendar. Bi že naredili šoferski izpit. Ali bi ga pa vozila jaz. Takoj bi se naučila.«

Vrtačnik se je smejal.

Gospodinja je pogledala skozi vrata: »Ste slišali, kaj vse je skuhalo v svoji neumni glavi. Kar v kuhinjo, gospod Vrtačnik. Juhica je že na mizi.«

Vrtačnik je pokimal, odložil v predsobi kovček in stopil v kuhinjo. Ko je sedel za mizo, je pogledal gospodinjo in Nado ter rekel: »Ivanu so povečali plačo in na tečaju je že tudi bil.«

»Krasno,« je plosknila Nada. Gospodinja pa je samo prikimala in pokazala na skledo: »Vzemite, gospod Vrtačnik, drugače bo mrzlo.«

Vrtačnik je vzel dve zajemači in porinil skledo pred Nado. Nada si je nalila juho, ga pogledala in rekla: »Pokažite srečko, prosim! Zapisati si moram številko.«

Vrtačnik je položil srečko na mizo in Nada si je kljub materinemu ugovarjanju zapisala številko. Rekla je: »Ob šestih se bo že vedelo. Takoj ob šestih bom šla pogledat.«

Vrtačnik je veselo prikimal: »Kar srečko vzemi s sabo, da boš lahko takoj vzela denar.« Na široko se je zasmejal.

Nada je užaljeno pogledala mater: »Mama, poglej, sploh ne verjame, da bo zadel.«

Imela je resen, žalosten obraz. Vrtačniku se je zasmilila pa jo je skušal potolažiti: »Saj verjamem. Toda lahko se zgodi, da ne bom zadel. Naj bo tako ali tako, danes vaju povabim na večerjo. Bodita pripravljene ob osmih.«

»Krasno,« je plosknila Nada in spravila srečko v denarnico.

Po kosilu je malo legel, kajti dovolj časa je še imel, da gre kasneje k Janezu po rože.

Ko se je vračal s pokopališča proti mestu, je pogledal na uro. Bila je šest. Stopil je s trolejbusa, in ne da bi hotel, je krenil proti prodajalni Državne loterije. Tega se je zavedel šele čez nekaj korakov. Obstal je. Čutil je, kako narašča v njem radovednost, pomešana z rahlim upanjem, čutil je, kako ga nekaj žene, da bi šel do izložbe in pogledal, če je bila srečka izžrebana. Že je mislil kreniti dalje, toda spomnil se je, da bo tam Nada in da bi bilo zelo smešno, če bi prišel tja tudi on, in potem se je spomnil, da sploh nima srečke in da sploh ne ve številke. Glasno se je zasmel in stopil v kavarno.

Sedel je zraven stare znanke, ki se je v prostem času ukvarjala s pesnikovanjem. Naročil je pivo.

Vprašala ga je, kako je kaj z Ivanom. Pa ji je vesel vse povedal; o izletu, o prijetni družbi, o računovodskem tečaju, povišanju plače in nogometu.

In ko ji je vse to povedal, sta obsedela molče drug ob drugem, zadovoljna, ker sta občutila, da imata nekaj, kar ju veže. Bila sta sama, brez vsakega upanja, vsak s svojimi umrlimi sanjami in svojim svetom. Izpovedovala sta se drug drugemu, drug drugemu verjela, in če sta se pogovarjala o čemerkoli, sta vedno pustila drug drugemu njegov prav. Zato je Vrtačnik vedno rad posedel z znanko, ki se je v prostem času ukvarjala s pesnikovanjem. In posebno še zato, ker je bila Ivanova botra. Vedno, kadarkoli sta se srečala, ji je moral pripovedovati o Ivanu in bila je edini človek, ki se ni naveličal njegovega pripovedovanja o sinu. To je čutil, zato je bil vedno vesel njene bližine.

Pogledala ga je izpod obrvi in vprašala: »Kaj pa žena, slišiš kaj o njej?«

Skomignil je z rameni in ustnice so se mu stisnile. »Malo. Baje imata že drugega otroka. Ne zanimam se prav nič, kako se ima. Gotovo dobro. On je obrtnik in dobro zasluži.«

»Kaj hočeš. Tisto z Ivanom jo je zelo prizadelo.«

»Kaj,« je vprašal Vrtačnik prestrašeno in se zazrl v njeno zgubano lice.

Znanka se je zazrla v mizo, in ne da bi ga pogledala, rekla: »Tisto, da je ostal v Kanadi.«

Vrtačnik je skomignil z rameni. »Ja, kaj hočeš, nisem bil jaz kriv.«

»Vem, vem,« je rekla znanka.

»Lahko bi ostala pri meni. Saj bo Ivan prišel drugo leto.«

»Seveda,« je rekla znanka in nadaljevala: »Napisala sem nekaj dobrih verzov. Na žalost jih nimam s sabo, toda jutri ti jih lahko pokažem, če boš prišel kaj naokoli.«

Pokimal je in pogledal na uro. Bila je sedem. Spomnil se je na srečko. Hotel je znanki povedati, toda vedel je, da se bo od srca zasmejala in se morda še ponorčevala, zato je rekel le: »Zdaj pa moram domov. Povabil sem gospodinjo in njeno hčerko na večerjo.«

»Kam pa?« je vprašala znanka.

»Na Bellevue.«

»To je pa nekaj novega. Nič se ne bom čudila, če boš prišel nekega dne z novico, da boš poročil gospodinjo.«

Vrtačniku je postalo nerodno in nehote si je potegnil z dlanjo čez obraz. »Ne, ne, brez skrbi, ne bom se poročil.«

Plačal je in odšel.

(Konec prihodnjič)